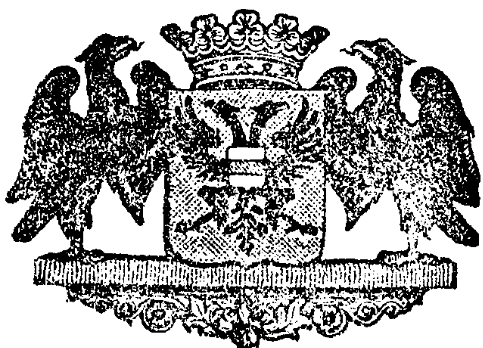
Jaargang 112. Dingsdag, 15 November 1853. No. 91.

GRONINGER COURANT

ALGEMEEN DAGBLAD

voor de Stad en Provincie Groningen.

Bij deze Courant wordt aan de geabonneerden verzonden: *Bijblad* no. 31, inhoudende: *Verslag van de handelingen van den Gemeenteraad en der Provinciale Staten van Groningen en van de Staten Generaal.*

NIEUWSTIJDINGEN.

NEDERLANDSCH OOST-INDIE.

BATAVIA, 23 September.

Den 8sten dezer maand is de gouverneur-generaal met zijne gemalin en gevolg van zijne reis door Java, met het stoomschip *Borneo*, laatstelijk van Grisseh, te Batavia in behouden welstand teruggekomen.

— De opening der te Batavia te houden tentoonstelling, is door de commissie vastgesteld op den 10den October aanstaande.

NOORD-AMERIKA.

HOLLANDSCHE KOLONIE SHEBOYGAN, 25 October.

Sedert eenige dagen hadden wij hier eene geduchte koude en felle nachtvorsten. De nog niet ingezamelde vruchten, vooral aardappels, hebben door deze weersverandering ongetwijfeld veel geleden.

— De boeken voor de inteekening van de groote ijzerbaan van den Atlantischen naar den Stillen Oceaan werden geopend op den 29sten September, in het Metropolitan hotel te New-York. En in den loop van dien dag, werd eene som van dertig millioen tweehonderd vijftigduizend dollars ingeteekend door 51 personen. Dit maakt, met de vroeger ingeteekende gelden, eene som van 43,030,000 dollars en 100,000,000 dollars is benoodigd: er wordt dus nog 56,970,000 dollars verlangd.

— Er schijnt in N. Amerika eene belangrijke vordering gemaakt te zijn in de aanwending van de drukking der dampkringslucht als beweegkracht. Zekere heer *Richardson* heeft het plan gevormd om tusschen New-York en Boston (een afstand van 200 mijlen) eene holle buis te leggen waarin brievenzakken en pakjes door de drukking der lucht op eene luchtledige ruimte zouden kunnen worden overgezonden in vijftien minuten. Hij heeft onze kapitalisten overtuigd dat zijn plan met voordeel kan worden uitgevoerd; en van de daartoe noodige fondsen is reeds een aanmerkelijk deel door inschrijvingen bijeengebragt.

— Mevrouw *Ida Pfeiffer* is van Batavia te San Francisco aangekomen.

RUSLAND-TURKIJE.

Den 2den dezer zijn 23,000 Turken bij Oltenizza over den Donau getrokken en hebben zich daar in de oude Russische schansen ingekwartierd. Den 4den Nov. te 12 uur begon van de Russische zijde een' aanval onder aanvoering van generaal *Dannenberg;* men hoorde den donder des geschuts in Buchamest; 6 bataljons Russen tastten de verschansing aan en namen de versterkte oude kwartieren stormenderhand met de bajonet in. De kavallerie kon wegens den moerassigen grond niet ageren. Over het verlies aan beide zijden is nog niets stelligs bekend. Prins *Gortschakoff* is naar de troepen vertrokken, om de bewezene dapperheid te prijzen.

Eene Turksche leger-afdeeling is den Donau overgetrokken en is tot Touloukan in het eiland Tschetal opgerukt.

Selim-pacha heeft de Russische grenzen in Azië overschreden, hetgeen tot een conflict bij Battum aanleiding heeft gegeven.

Volgens de *laatste berigten* uit Konstantinopel, heeft de Sultan alle voorstellen, welke de diplomaten hem hebben gedaan, om de zaak met Rusland te schikken, *stellig verworpen.*

Rusland blijft op de aanneming der nota van *Menzikoff* aandringen.

De Oostenrijksche uitgewekenen worden in Europa niet uitgeleverd.

Het bestuur van de vorstendommen is thans geheel in handen der Russen. De beide hospodars zijn te Weenen. Vóór het vertrek van den vorst *Stirbey* had de Russische generaal in eene circulaire aan al de buitenlandsche agenten medegedeeld, dat de vorst voorloopig de teugels van het bewind had nedergelegd wegens den nieuwen en haggelijken staat van zaken in de vorstendommen. Men gelooft dat de Fransche en Engelsche consuls bevel zullen ontvangen om hunnen post te verlaten, zoo zij dit niet reeds gedaan hebben.

Naar luid van berigten uit Parijs van den 11den dezer, is de aankomst van eene afdeeling der vereenigde Fransche en Engelsche vloten, op den tweeden November, in den Bosporus door den *Moniteur* aangekondigd; met bijvoeging, dat, zoowel de Fransche admiraal *Hamelin*, als de Britsche vlootvoogd *Dundas* zich in Konstantinopel bevonden; — dat ook op de Aziatische grenzen vijandelijkheden waren gepleegd, en de Turken aldaar eenige voordeelen hadden behaald. Met betrekking tot het voorgevallene voor Ischaksta werd gemeld, dat alleen een klein dorp, geheel uit houten huizen bestaande, in brand was geraakt. — In berigten uit Alexandrië, van den 3den, wordt gemeld, dat de Onder-Koning van Egypte de ligting van 28,000 man troepen had bevolen, — als de betaling van sommige belastingen bij voorschot, en het afzenden van granen ter verzorging van het Turksche leger.

Men zegt dat van uit Warschau bevel is gezonden aan prins *Gortschakoff*, om zich gereed te houden de vijandelijkheden te beginnen. Dien ten gevolge heeft de prins uit Moldavië het derde legerkorps ontboden. De generaal *Luders* heeft bevel ontvangen om tegen Ismael en Braila op te rukken en te gelijkertijd versterkingen naar den Caucasus te zenden, ten einde aldaar bestand te zijn tegen de Turken.

De tijdingen uit het Oosten doen dus zien, dat de staat van zaken meer en meer ingewikkeld wordt. En echter schijnen al deze berigten, daaronder het manifest van den Czaar, slechts zeer weinig indruk te hebben gemaakt op de beurzen van Londen, Parijs en Amsterdam, daar de fondsen in die steden slechts weinig gedaald zijn. Wel is waar was slechts de dépêche ontvangen die den hoofdinhoud bekend maakte, doch het was waarschijnlijk dat deze dépêche voldoende zou zijn geweest om eene gevoelige daling te weeg te brengen. Overigens wordt het steeds moeijelijker den waren staat van zaken in het Oosten te kennen. Bijna dagelijks worden zoo vele, verschillende, dikwijls ook tegenstrijdige berigten ontvangen, dat het bijna onmogelijk wordt eenigzins de gevolgen te berekenen.

— Verscheidene Engelsche officieren hebben zich naar Schumla begeven. De heer *de la Cour* heeft de komst van een' Franschen divisie-generaal aangekondigd. Met hem zouden twee brigadiers en acht Fransche oversten komen. Al deze officieren zullen kommando's bekomen; Frankrijk en Engeland zenden deze, omdat men de inlijving van Poolsche en Hongaarsche vlugtelingen in het Turksche leger tot elken prijs vermijden wil.

— De *Frankf. Postz.* meent te weten dat te Weenen zeer druk gearbeid wordt om den Czaar nieuwe voorstellen tot schikking te doen, welke vooraf aan het te Londen te houden congres zullen worden onderworpen, dat op de te Weenen gelegde grondslagen zal voortbouwen. Op deze laatste voorwaarde heeft baron *Brunow*, in naam der Russische regering, zijne toestemming gegeven tot bedoeld congres.

(*Laatste berigten.*) De Fransche *Moniteur* bevat het bekende Russische manifest en doet dit stuk vooratgaan van een kort overzigt der Levantsche kwestie en het laat er veelbeteekenend — op volgen, dat de door Rusland gegeven ophelderingen betreffende de weigering om de Turksche wijzigingen op de Weener nota van dien aard waren, dat de vier mogendheden de volstrekte onmogelijkheid hebben ingezien, om aan de Porte de eenvoudige aanneming der nota aan te raden.

De Sultan heeft in de volheid zijner verantwoordelijkheid den oorlog aan Rusland verklaard. Het is onnaauwkeurig te beweren, dat de Europesche mogendheden door hare aanmaningen gepoogd hebben de zoogenaamde onberadene stijfhoofdigheid der Porte te overwinnen. De Europesche mogendheden, inzonderheid Frankrijk en Engeland, hebben erkend, dat, zoo hunne verzoenende tusschenkomst niet te eenemale was uitgeput, eene schikking evenwel niet konde worden tot stand gebragt op voorwaarden, waarvan het gevaarlijke door Rusland was aangetoond. Rusland heeft den oorlog uitgelokt en neemt tot de wapenen de toevlugt om Turkije te noodzaken tot het eerbiedigen der traktaten, maar toont niet aan, welke bepalingen dier traktaten geschonden zijn.

De indruk van het manifest van den Keizer van Rusland wordt overigens eenigzins getemperd, door eene circulaire van den heer *v. Nesselrode*, waarin deze Russische kanselier aan de buitenlandsche agenten van dat rijk op nieuw betoogt, dat het Russische bewind geene veroveringen beoogt en door vredelievende bedoelingen geleid wordt, tevens echter wordt daarbij verklaard, dat de Czaar geen enkelen zijner eischen terug neemt en de vorstendommen niet zal verlaten dan na bevrediging erlangd te hebben.

Er worden overigens geene nieuwe berigten van het tooneel des oorlogs medegedeeld. Alles bepaalt zich nog tot herkauwingen van de berigten over de gevechten bij Oltenitza. Alleen meldt eene te Londen ontvangen telegrafische depêche de verovering van de stad Tscherkedy in Azie door de Turken, terwijl de *Patrie* berigt, dat het Engelsche eskader te Therapia en het Fransche te Bujukderé zoude gaan ankeren.

DUITSCHLAND.

Het in Engeland in praktijk gebragte systeem van *kolonisatie in het land zelf*, zal ook in Pruissen worden ingevoerd.

— In Kassel heeft eene gebeurtenis plaats gehad, welke voorzeker indruk in Duitschland zal maken. De minister *Hassenpflug* heeft van den graaf *van Isenburg*, den schoonzoon van den Keurvorst, eene geduchte dragt rottingslagen bekomen. Zoo gemeld wordt, hebben er tusschen den graaf en den minister, in den ochtend van den 5den November, eenige woordenwisselingen plaats gehad, die den laatstgenoemden onaangenaam zijn geweest. De graaf heeft des avonds den minister opgezocht en hem op straat aangetroffen, en van hem gevorderd, dat hij zijne woorden zoude intrekken; 't welk de minister op eene hooghartige wijze heeft geweigerd. Daarop heeft de graaf een bediende, die hem volgde, een wandelstok uit de handen genomen, en den minister daarmede, zoo men het noemt, derwijze afgerost, dat de stok daarbij is gebroken. De minister, zwaar gekneusd en zelfs gewond, heeft hulp geroepen. Daarop zijn ook menschen toegeschoten, welken de graaf aldus heeft toegesproken: „Goede lieden, ik ben de graaf *van Isenburg* en de man dien ik daar onder handen heb, is de minister *Hassenpflug*", en toen heeft niemand zich geroepen geacht, om den graaf in dit bedrijf te verhinderen. Hij heeft den heer *Hassenpflug* in een deerniswaardigen toestand achtergelaten en is rustig naar zijne woning gegaan.

Het voorval heeft aan het hof van den Keurvorst geene geringe onsteltenis verwekt. Vermits de minister dadelijk had bevolen, dat de graaf in verzekerde bewaring zoude worden gesteld, heeft deze het voorzigtig geoordeeld terstond de wijk te nemen naar Pruissen. De weinige vrienden van den minister beweren, dat de graaf *v. Isenburg* krankzinnig is. De vrienden van den graaf geven voor, dat hij er voor uitkomt, dergelijk krachtig middel te hebben moeten aanwenden, om het land van een man te verlossen, welke hetzelve zooveel kwaads had berokkend.

De Keurvorst van Hessen, vernomen hebbende dat de minister *Hassenpflug*, na het voorgevallene zijn ontslag wilde nemen, heeft dezen eenen brief geschreven, waarin hij den wensch uitdrukt, dat de minister van dit voornemen afzie, en in afwachting van het ingestelde geregtelijke onderzoek geene verdere stappen doen zou. Hij verklaart van de eerlijkheid der bedoelingen des ministers overtuigd te zijn, en verzekert hem bij voortduring van zijne welwillendheid.

— Te Karlsruhe is een besluit der groothertogelijke regering verschenen, betreffende het tusschen haar en den aartsbisschop van Freiburg hangende geschil. Bij dit besluit wordt voorloopig een speciale regerings-commissaris benoemd, zonder wiens goedkeuring geene enkele, door den aartsbisschop zelven of namens hem uitgevaardigde verordening afgekondigd, voltrokken of erkend zal worden. De stadt-director *Barger* te Freiburg is tot die betrekking benoemd.

— De commissie der Luxemburgsche kamer van afgevaardigden heeft j.l. Dingsdag het ontwerp-adres op de troonrede ingediend. Zonder regtstreeks het nieuwe bestuur aan te vallen, wordt in het adres leedwezen betuigd wegens het ontslag van het vroeger bestuur, hetwelk de sympathie der natie bezat. Na eenige woordenwisseling, waarbij de heer *Simons*, voorzitter van het bestuur, heeft te kennen gegeven, dat indien enkele paragrafen van het ontwerp niet gewijzigd werden, dit eene ontbinding der kamer kon ten gevolge hebben, is de beraadslaging over het ontwerp op aanstaanden Maandag bepaald.

— Te Genève wordt tegenwoordig eene Italiaansch-Gereformeerde gemeente gevormd, en wel door Italianen, welke ten gevolge der gebeurtenissen van 1848 en 1849 naar Genève gevlugt en aldaar tot de Gereformeerde kerk overgegaan zijn.

GROOT-BRITTANJE.

LONDEN, 10 November.

De heer *Hind* heeft gisteren avond, in het sterrenbeeld de stier, omtrent 2 gr. ten zuiden van de ecliptica, eene nieuwe planeet ontdekt. Zij is iets helderder dan sterren van de negende grootte. Deze planeet is de negende, welke hij heeft ontdekt, sedert den aanvang der stelselmatige nasporing in 1846, en doet het getal van die bewonderenswaardige groep werelden tusschen *Mars* en *Jupiter* tot 27 klimmen.

— Tusschen het observatorium van Greenwich en dat van Parijs is thans, met behulp van den onderzeeschen telegraaf, eene regtstreeksche verbinding daargesteld, zoodat de waarnemingen binnen weinige minuten van het eene naar het andere conservatorium kunnen geseind worden.

— Het eerste der zoogenaamde magtigheidspaketschepen, de *Jhon Barrow*, kapt. *Currey*, is den 14den Augustus l.l. van Londen te Melbourne (Australië) aangekomen, overbrengende ongeveer 130 passagiers. De kapitein verzekert, dat gedurende de reis noch door de passagiers noch door de bemanning bedwelmende dranken gebruikt zijn. Niet één sterfgeval had aan boord plaats gehad; zelfs waren er geene ziektegevallen voorgekomen, zoodat men ook geenen sterken drank als geneesmiddel had behoeven aan te wenden.

— Men verneemt uit Mexico, dat *Santa Anna* heeft voorgesteld als keizer uitgeroepen te worden.

FRANKRIJK.

PARIJS, 10 November.

— Het verhoor der beschuldigden in het komplot van het *Hippodrome* en de *Opéra Comique* is ten einde gebragt. Een aantal van 26 personen zijn ondervraagd. Gelijk men verwachten kon, loopen de verklaringen zeer uiteen. Eenigen hunner hebben echter verklaard, dat er wel degelijk het plan bestond om den Keizer te vermoorden. De heer *Martin*, schrijver van eenige werken en mede een der beschuldigden, heeft bovendien verklaard, dat men het nog niet eens was, welk lot de Keizerin zou te beurt vallen, indien de onderneming gelukt was. Men wilde haar echter niet dooden. Morgen zullen de getuigen gehoord worden.

— Men verneemt uit de Hautes-Pyrenéeën, d.d. 29 October, dat de sneeuw aldaar in groote mate gevallen is. Verscheidene personen zouden haast daarbij zijn omgekomen.

— Het blijkt meer en meer dat op verschillende punten van het vasteland van Europa onderscheidene revolutionnaire comite's bestaan, welke hun voordeel trachten te doen met den loop der zaken in het Oosten, en er op uit zijn de bestaande orde omver te werpen. Het centraal bewind van Zwitserland heeft als maatregel van voorzorg gemeend de aandacht der kantons te moeten vestigen op de pogingen der handlangers van deze komités, ten einde te voorkomen dat het grondgebied van den Zwitserschen bond niet tot het tooneel worde, waar plannen gesmeed en daden verrigt worden geheel in strijd met de internationale verpligtingen.

— Op het kerkhof van Père Lachaise zal een stuk grond afgezonderd worden tot begraafplaats voor de Muzelmannen.

BELGIE.

BRUSSEL, 11 November.

De Gedeputeerden hebben den heer *Delfosse*, die de zoogenaamde vrijzinnige rigting volgt en in 't verleden jaar het voorzitterschap der Kamer heeft bekleed, op nieuw tot voorzitter benoemd, zonder dat deze benoeming eenigen bepaalden tegenstand heeft ondervonden. Van de 92 tegenwoordige leden hebben 83 hunne stemmen op zijnen persoon vereenigd, en hebben slechts 8 blanco-briefjes ingeleverd. — De benoeming van de vice-presidenten en van de secretarissen heeft evenmin aanleiding gegeven tot eenigen strijd.

— In de jongste zitting der Belgische akademie van wetenschappen is door den hoogleeraar *Morren* een vergelijkend overzigt gegeven van de ongunstige graanoogsten in Europa sedert het begin dezer eeuw. Hij leidde daaruit af dat het misgewas van dit jaar met dat van 1801 overeenkomt, maar van de andere verschilt, omdat het niet bewerkt is door eene plantenziekte noch door schadelijke insecten maar door eene geheel eigenaardige weêrsgesteldheid; de zachte winter en het koude voorjaar hebben namelijk de ontwikkeling belemmerd van die plantendeelen welke vooral werkzaam zijn bij de voortbrenging van den graankorrel. De hoogleeraar deed opmerken dat het verschijnsel, door welks gevolgen Europa thans gedrukt wordt, zich, voor zoover hij zijne onderzoekingen had uitgestrekt, eerst na eenen tusschentijd van nagenoeg eene halve eeuw had herhaald. Hij besloot met de gevolgtrekking dat er voor de volksvoeding en voor de veiligheid der natiën wezenlijk nut te trekken is uit eene naauwkeurige en voortgezette waarneming der verschijnselen betreffende de weêrsgesteldheid en den plantengroei.

— De trein van Parijs is eerst te 12½ uur aangekomen. Het lang oponthoud werd veroorzaakt door een ongeval tusschen Amiens en Corbie, alwaar de passagiers-trein tegen een goederen-trein stiet, doordien de mist belet had de seinpalen te zien. De schok was verschrikkelijk. Een reiziger, paardenkooper van beroep, werd aan het hoofd gekwetst; den machinist zijn twee ribben gebroken; de postbeambten hebben mede kwetsuren bekomen. De locomotief brak, drie goederenwagens verbrandden geheel en al en twee werden aanmerkelijk beschadigd; de postwagen werd letterlijk plat gedrukt. Al de reizigers, behalve de gekwetste paardenkooper, zijn zonder eenig letsel te Brussel aangekomen. De weg was door het voorgevallene zoodanig overladen met stukken en splinters der gebroken rijtuigen, dat geruime tijd noodig was om hem weder bruikbaar te maken, waartoe arbeiders van Amiens werden ontboden, en uit welke stad eene hulp-locomotief werd gezonden, daar de locomotief die den trein had gesleept geheel verbrijzeld is.

— De Brusselsche *Emancipation*, een voornaam orgaan der conservative partij, behelst in zijn nommer van gisteren de volgende opgave: „In 1846 waren in België, 2,471,248 Belgen die Vlaamsch, en slechts 1,827,141 die Fransch of Waalsch spraken."

— Te Gent zijn reeds 51 electrische uurwerken aan de lantaarnen aangebragt.

— De Sultan heeft aan de leden der Belgische legatie te Konstantinopel ridderorden verleend, ten bewijze zijner tevredenheid over de goede verstandhouding tusschen beide staten.

NEDERLAND.

'sGRAVENHAGE, 11 November.

In 1852 werd aan den Koning door den hoogleeraar *G. J. Mulder* een voorstel gedaan betreffende het geven van onderwijs in den landbouw, ten koste van Z. M., door voorlezing op gemeenzamen toon in eenige dorpen des Vaderlands. Z. M. benoemde eene commissie, bestaande uit den hoogleeraar *Mulder* en de heeren jhr. mr. *D. T. Gevers van Endegeest*, dr. *G. Simons* en *I. G. J. van den Bosch*, met toevoeging van den secretaris des Konings voor de zaken van landbouw en nijverheid, als secrrtaris. Aan die commissie werd het doen van voorstellen opgedragen ter uitvoering van het aangewezen onderwerp.

Thans heeft zij voorgesteld en is door Z. M. goedgekeurd, dat deze voorlezingen zullen worden gehouden: voor Gelderland: te Voorst, Twello en Brummen; voor Zuidholland: te Alphen, Naaldwijk en Oegstgeest; voor Zeeland: te Hulst, Hontenisse en Axel; voor Utrecht: te Amerongen. Tot het houden daarvan zijn bereids aangewezen de heeren doctors: *L. Mulder*, voor Utrecht; *Rauwenhof*, voor Gelderland; *Oudemans*, voor Zuidholland, en de heer *van Geuns* voor Zeeland. Namens den Koning heeft de minister van binnenlandsche zaken den 5den dezer Z. M. commissarissen in deze vier provinciën met de zaak en het aanzijn der voornoemde commissie bekend gemaakt en hen uitgenoodigd, den burgemeesters der betrokken gemeenten een en ander mede te deelen, onder aansporing, om de docenten voort te helpen en te beschermen, ook zooveel noodig door aanwijzing van geschikte lokalen en door opwekking van belangstellende landbouwers, om de voorlezingen bij te wonen.

— Zijne Majesteit de Koning heeft een nieuw en schitterend blijk gegeven van Hoogstdeszelfs belangstelling in onze industrie. Men verneemt, dat de *Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot aanmoediging van den Tuinbouw*, op 's Konings aansporing, zal uitgeven eene „*Tuinbouw-Flora van Nederland en zijne Overzeesche Bezittingen*", op den voet zoo als sedert lang in Engeland en België dergelijke periodieke geschriften verschijnen. De Koning heeft voor een *zeer aanzienlijk* aantal exemplaren op deze onderneming ingeteekend. H. M. de Koningin, H. M. de Koningin-moeder, Z. K. H. Prins *Frederik der Nederlanden* ondersteunen dezelve mede krachtdadig. Onder de vele aanzienlijke bevorderaars van deze zaak, wier namen, bij den eerlang te verspreiden prospectus, zullen worden bekend gemaakt, noemt men aanvankelijk z. exc. den heer mr. *G. C. J. van Reenen*, minister van binnenlandsche zaken, den h. e. g. heer mr. *D. J. van Ewijck van de Bildt*, 's Konings commissaris in Noord-Hol-

land, den minister van staat *J. J. Rochussen*, de heeren *A. van der Hoop*, *F. van der Oudermeulen*, mr. *H. J. Koenen*, te Amsterdam, z. exc. den graaf *van Limburg Stirum*, te Arnhem, den Oostenrijkschen gezant baron *Doblhoff*, en anderen.

— H. M. de Koningin-Moeder is Woensdag middag te drie uur met een' extra-spoortrein van Soestdijk in de residentie aangekomen, en aan H.D. paleis aan het Scheveningsche tolhek afgestapt.

— Door Z. M. is de orde van de Eikenkroon verleend aan dr. *Roux*, secretaris van de statistieke vereeniging te Marseille, die, aan het statistisch congres te Brussel deel genomen hebbende, ons land heeft bezocht, om de hospitalen te bezoeken. Te Rotterdam heeft dr. *Roux* meer bepaald het karakter en den loop der cholera nagegaan.

— Z. M. heeft goedgevonden, den kapitein *J. Boomgaerd*, van het 3de reg. infanterie, te benoemen tot ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw.

— Bij koninklijk besluit van den 29sten September j.l., is bepaald, dat het besluit van den 6den October 1840, nopens het stoken van gedisteleerd uit aardappelen, nog van kracht en in werking blijft tot den 15den October 1854, of zoodanig ander vroeger tijdstip, als waarop bij de wet andere bepalingen omtrent deze stokerijen zullen worden ingevoerd.

— De *Amst. Ct.* verzekert in een berigt uit 's Hage, dat alle geruchten omtrent ministerieële veranderingen volstrekt ongegrond zijn.

— Men verneemt nader, dat de Koning, naar aanleiding van art. 5, 2de lid der wet van den 10den Sept. 1853 (*Staatsbl.* no. 102), heeft goedgevonden, o. a. geschikt te verklaren als, *vestigingsplaats* van den heer *Joannes Zwijsen*, in zijne hoedanigheid van aartsbisschop van Utrecht, de gemeente Haren gelegen tusschen 's Hertogenbosch en Tilburg.

— Gisteren avond is alhier in bijna 69jarigen ouderdom overleden de heer mr. *S. P. van Idsinga*, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, oudste lid van de algemeene rekenkamer.

— Volgens de *Echo Universel* heeft Z. M. een besluit genomen, ten opzigte van het huwelijk der officieren bij de landmagt, die geen deel nemen in het weduwen- en weezenfonds. Voortaan zullen de officieren, die op deze wijze huwen, teruggave kunnen verzoeken van een gedeelte van de geconsigneerde som, door den minister van oorlog geëischt, op vaste goederen of kapitalen, ten hunnen naam staande, aangewezen; voorts zal die som voortaan niet meer dan een jaarlijksch inkomen van *f* 400, in plaats van de thans bepaalde som van *f* 600, behoeven op te leveren.

— De winter-inschrijving en collecte voor de Hervormde diaconie heeft aanvankelijk de aanzienlijke som van *f* 14,541.91 opgebragt, zijnde *f* 2309 meer dan het vorige jaar.

— Tot aanvulling van vroeger medegedeelde opgaven, heeft de regering medegedeeld, dat over het jaar 1852 zijn veracijnsd: 109,491,165 pond tarwe, 16,808 pond spelt, 185,727,103½ pond rogge, 147,247 stuks runderen, 106,003 stuks kalveren, 57,062 stuks schapen en 124,209 stuks varkens.

Over 1853 bezit men ten aanzien der veracijnsing voor het geslagt nog geene specifieke opgaven; hebbende de veracijnsing van granen over de eerste 6 maanden beloopen: 55,422,517 pond tarwe, 5986 pond spelt, 100,872,132 pond rogge.

AMSTERDAM, 11 November.

Donderdag heeft de correctionele kamer der arrondissements-regtbank alhier uitspraak gedaan in de zaak van *L. J. G.*, teregt staande wegens oplichting, waarvan reeds vroeger verslag werd gegeven.

De regtbank besliste bij een uitvoerig vonnis, dat, hoe schandelijk en lakenswaardig ten deze ook het gedrag van den beklaagde is geweest, het nogtans niet wettig is bewezen, dat hier is gepleegd *escroquerie* in den zin der wet en sprak hem derhalve vrij, overeenkomstig de pleidooijen van zijnen verdediger, mr. *I. van S. Mulder*. Hierna voegde de voorzitter den vrijgesprokene nog eenige gemoedelijke woorden toe en vermaande hem een' beteren weg in te slaan.

Het o. m. heeft onmiddellijk van het gewezen vonnis appel aangeteekend.

ARNHEM, 10 November.

Heden is voor het provinciaal geregtshof alhier behandeld de zaak tegen *William Jones*, smid aan den Rijn-spoorweg, beschuldigd van het vervaardigen van valsche Nederlandsche muntstukken (van *f* 1 en van 25 cents). De beschuldigde werd door middel van den beëedigden translateur *G. K. Timmer*, ter dezer stede, ondervraagd en antwoordde, dat hij die muntstukken louter uit vermaak vervaardigd had, zonder oogmerk om ze in omloop te brengen. Het hof heeft den beschuldigde veroordeeld tot de straf van het zwaaijen met het zwaard over het hoofd, confinement van tien jaren en geldboete van *f* 20.

LEEUWARDEN, 10 November.

Op nieuw zijn 24 runderen, door longziekte aangetast gedood. — Totaal sedert Dec. 1849: 8798 runderen.

— In de zitting van de staten dezer provincie, gisteren gehouden, is met 24 van de 42 stemmen, bij eene tweede vrije stemming, tot lid der Gedep. Staten verkozen, de heer mr. *S. van Welderen* baron *Rengers*, burgemeester van Wymbritseradeel.

— Wij vernemen dat de heeren jhr. mr. *C. L. van Beijma thoe Kingma*, mr. *A. F. Jongstra* en *A. Meinesz* zich hebben geadresseerd aan Z. M. den Koning, om eene voorloopige toezegging van afstand en concessie tot droogmaking van het Tjeuwke Meer, ten einde na zulks een meer grondig onderzoek in te stellen omtrent de mogelijkheid en de wijze van de uitvoering van dat werk voor partikuliere rekening.

SNEEK, 8 November.

Naar wij vernemen, is te dezer stede in de afgeloopene week een treffend blijk gegeven van warme, onbekrompene menschenliefde en Christelijke weldadigheid. Bij de diaconie der Hervormde gemeente alhier is namelijk, van eenen onbekenden gever, eene gift ontvangen van *duizend gulden*, om daarvan bij de tegenwoordige duurte der levensmiddelen, aan de armen dier gemeente buitengewone uitdeelingen te doen.

ASSEN, 12 November.

Gisteren voormiddag tusschen elf en twaalf uur heeft zich in het Huis van Arrest en Justitie alhier door ophanging aan zijn' zakdoek van het leven beroofd *J. Schothorst*, dezelfde die voor eenige dagen in hechtenis is genomen als een der vermoedelijke daders van den diefstal van drie schapen te Peelo; om elf uur was hem het bevel beteekend, dat hij voorloopig in hechtenis moest blijven, waarin tevens was vermeld, dat hij vroeger reeds eene criminele straf had ondergaan.

— De minister van binnenlandsche zaken heeft bepaald dat de verkiezing van een lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in het kiesdistrict Assen, ter vervanging van den heer mr. *L. graaf van Heiden Reinestein*, zal geschieden op Donderdag den 1sten December aanstaande.

MEPPEL, 11 November.

Bij de herstemming voor twee leden voor de Provinciale Staten, tusschen de heeren mr. *L. Carsten* te Hoogeveen, *Abraham Roelink Hkz.* te Meppel, mr. *J. W. J.* baron *de Vos van Steenwijk*, burgemeester van Nijeveen, wonende te Meppel, en *L. J. Luten* te Ruinerwold, is gebleken, dat *Abraham Roelink Hkz.* en mr. *L. Carsten* als leden der Prov. Staten zijn verkozen.

GRONINGEN, 14 November.

Sedert de laatste opgave van cholera-zieken zijn bij de plaatselijke geneeskundige commissie opgegeven, als bijgekomen 3, hersteld geene, overleden 2, in behandeling 4.

— Wij herinneren de kiesgeregtigden voor de leden van de kamer van koophandel, dat de verkiezing van 4 leden, ter aanvulling der plaatsen van de aftredenden, zal plaats hebben op aanstaanden Woensdag den 16den dezer, van des voormiddags 11 tot des namiddags 2 uur.

— „Wij kunnen — zegt het *Handelsblad* — onze bevreemding over de nu sedert maanden reeds bestaande vacature van het professoraat in de Nederlandsche letterkunde, aan de hoogeschool te Groningen, niet langer verhelen. Zoo wij wel onderrigt zijn, moet er reeds lang door curatoren dier hoogeschool bij de hooge regering eene voordragt tot vervulling dier betrekking ingezonden zijn, op welke voordragt de namen van twee mannen moeten voorkomen, die een van beide aan de Groningsche akademie en de wetenschap zekerlijk tot eere zouden verstrekken. Vanwaar dan toch die onverantwoordelijke vertraging, waaraan de studie der akademische jeugd wordt opgeofferd? Nu wil men bovendien nog zeggen (hoewel wij aan dit gerucht en de onverklaarbaarheid der zaak zelve geen geloof durven slaan), dat de bedoelde voordragt aan heeren curatoren ter herziening door den minister van binnenl. zaken teruggezonden zou zijn."

Wij hebben omtrent deze zaak naauwkeurige berigten ingewonnen en kunnen als zeker mededeelen, dat door het collegie van curatoren werkelijk reeds sedert lang eene voordragt is gedaan, die zich evenwel niet, zoo als de geruchten loopen, tot twee personen bepaalt. Wat verder in het *Handelsblad* wordt gezegd van de terugzending der voordragt door den minister van binnenl. zaken, is geheel onwaar.

— Men verneemt, dat ook in deze stad een adres, aan Z. M. den Koning gerigt, circuleert, houdende verzoek dat het Z. M. behagen moge gepaste maatregelen te nemen om de vrijlating der slaven in 's rijks Overzeesche Bezittingen tot stand te brengen. Dit adres, hetwelk reeds door verscheidene hoogleeraren, predikanten en andere voorname ingezetenen dezer stad onderteekend is, zal in een volgend nummer dezer Courant in zijn geheel medegedeeld worden.

— Voor de eer der te Groningen gevestigde landhuishoudkundige school en om het belang der zaak zelve, meenen wij — zegt de *Amst. Ct.* — bijzondere melding te moeten maken van een dezer dagen aldaar uitgekomen brochure: *over de boekweitteelt in Nederland*, geschreven door den, zoo als wij vernemen, reeds in eene betrekking van de Kaap vertrokken heer L. J. LENTING, bij het volbrengen van zijnen leercursus aan genoemde school. Aan het boekske strekt eene voorrede van prof. H. C. VAN HALL tot aanbeveling.

— Als eene opmerkenswaardige bijzonderheid vermelden wij gaarne het volgende. — Vrijdag j.l. herdacht de oudste der Groninger letterzettersgezellen, met name HENDRIK SCHOTEMA, in zesenzestigjarigen leeftijd, zijne vijftigjarige dienst ter akademiedrukkerij van den heer JAN OOMKENS. Nadat hij reeds vroeger zeven jaren op andere drukkerijen was werkzaam geweest, trad hij in 1803 op den 11den November als letterzetter bij genoemde familie in dienst. — Des morgens van den feestdag werd hem door zijne medewerkende gezellen eene hartelijke gelukwensching toegebragt, en is hem door zijnen patroon, na het houden eener gepaste toespraak in dichtmaat, eene fraaije zilveren zak-tabaksdoos ten geschenke gegeven, als blijk van erkentelijkheid voor zijne langdurige dienst.

— Het negenjarig zoontje van den schrijnwerkersgezel HELMERS, in de Sledemenderstraat, van wien wij in ons vorig nommer hebben gemeld, dat hij Woensdag l.l. bij de Apoortenboog in het water was gevallen, en bijna levenloos was gered, is in den nacht van Donderdag op Vrijdag aan de gevolgen daarvan overleden.

— Z. M. heeft goedgevonden aan G. A. ARENDS, op zijn verzoek, eervol ontslag te verleenen als burgemeester van Ezinge.

— De regering heeft medegedeeld, dat bij haar het voornemen bestaat, om de telegraaflijn naar Groningen (door Drenthe) tegen het einde van 1854 te voltooijen en de voortzetting naar Friesland en naar de Hannoversche grenzen, dadelijk met het begin van 1855 aan te vangen.

— Men verzoekt ons te berigten, dat het ongeluk aan H. DE JONG overgekomen, in onze Courant van Dingsdag l.l. vermeld, niet in de Kruisstraat maar in het Appelstraatje heeft plaats gehad.

— Bij al het nuttige dat te *Stads-Kanaal* voor en na wordt tot stand gebragt, mag men voegen, dat nu aldaar, bij het departement der maatschappij tot nut van 't algemeen, eene spaarkas is opgerigt, rentende 3 ten honderd. Wekelijks zal er gelegenheid gegeven worden om in deze kas eene grootere of kleinere som te storten, die echter niet beneden 25 cents mag bedragen. Bestuurders zijn: de heeren ds. B. J. RIEDEL, mr. G. R. VOORMEULEN VAN BOEKEREN, JOH. VAN DER TUUK en J. C. VAN DER LOEFF.

— Uit *N. Buinen* wordt ons van den 12den gemeld:

„Heden morgen werd ontdekt, dat uit het land van A. G. ALTONA vermist werd eene vette koe. Na zoeken vond men haar in eene veenput nabij het land, en was van boven op den rug het vel gedeeltelijk los gemaakt en een gedeelte van het vleesch mede genomen als ook het daarin aanwezige vet. — Deze koe was door gemeide ALTONA verkocht aan een vleeschhouwer te Stadskanaal voor de som van honderd gulden, welke gelden gisteren aan ALTONA waren betaald, om de koe te halen die toen reeds weg was. Wenschelijk ware het dat de dader of daders werden opgespoord."

— Uit *Hoogeveen* wordt ons, van den 9den dezer, het volgende geschreven:

„Heden nacht is alhier een nog al belangrijke diefstal, gepaard met tot inbraak gepleegd. Ten huize van de wed. HARM KLAAS BOTTER, winkeliersche, wonende op de streek de Sloot, alhier, heeft men het raam van een opkamertje, dat het uitzigt heeft in eenen naast het huis loopenden gang, opengeschoven; de schuif blinde daarvoor, welke met eenen acht duims spijker gesloten was, niet kunnende ter zijde schuiven, heeft men dezelve van onderen met zoodanige kracht gedrukt, dat de kop van den dikken spijker is gebroken, en de lat of lade, waarop de blinde rustte, is afgeweken. Alstoen heeft men een plankje tusschen de blinde en den muur geplaatst en door de ontstane opening weggenomen: 14 stukken zoogenoemd pilot en mollenvel, 1 stuk baai van 40 ellen, 100 stuks zakdoeken en eene partij kantwerk, al hetwelk onder het raam stond; — men heeft alles genomen wat men met den arm heeft kunnen bereiken. Men heeft het einde van het stuk baai gevat en hetzelve steeds afrollende op deze wijze onder de blinde doorgehaald. De politie doet ijverig onderzoek."

— Wij ontvangen van goederhand het volgende berigt:

„In den nacht van den 11den op den 12den dezer, had in het veen tusschen *Roswinkel* en *Weerdinge* een treurig voorval plaats. Twee rijksambtenaren komen daar tusschen een troep smokkelaars van omstreeks twintig man en doen eene aanzienlijke aanhaling van zout, waarbij zij een der sluikhandelaars grijpen. Na dezen gebonden te hebben, gaat een dier ambtenaren eenen wagen halen, ten einde het aangehaalde zout ten kantore van *Emmen* te vervoeren, latende de gearresteerde, die hij menschlievend met zijnen mantel tegen de koude beschut, benevens het zout ter bewaking van zijnen collega.

„Intusschen weet de gearresteerde, daarin begunstigd door den mantel des afwezigen ambtenaars, zich van zijne banden te ontdoen, neemt de vlugt, maar springt in eenen sloot. Hij verzoekt den hem bewakenden ambtenaar, hem uit den sloot te helpen, die dit, menschlievend als hij is, gereedelijk doet. Dan, naauwlijks heeft hij den smokkelaar op den oever, of deze grijpt hem bij den keel, en doet eenen ernstigen aanval op zijn leven.

De ambtenaar heeft nog even den tijd eene pistool te trekken, en haar, terwijl de smokkelaar zijnen vinger grijpt, met den duim af te drukken. Het schot gaat los, en de smokkelaar zinkt levenloos naast den ambtenaar neder.

„Mogt dit voorval — zegt onze berigtgever — alle liefhebbers van sluikhandel, die zelden voorspoed, maar veeleer dronkaards en trage arbeiders kweekt, van hunne verderfelijke zucht genezen!"

— In den nacht van den 8sten op den 9den November is in de voorstad Wijk (te Maastricht) een vrij hevige brand ontstaan, die uit hoofde van de vele *belendende huizen en de nabijheid van een kruidmagazijn* zeer ernstige gevolgen had kunnen hebben. Door de krachtdadige hulp der burgerij en van de bezetting, is men echter den brand spoedig meester geworden en heeft dezelve zich bepaald bij de wollenfabrijk van den heer *Delnoz*, welke geheel in de asch is gelegd. Men verneemt dat de afgebrande fabrijk tegen brandschade is verzekerd. Een der belendende huizen is slechts weinig beschadigd.

— Volgens een berigt van Zijner Majesteits minister plenipotentiaris te *Stockholm*, van den 2den, waren op den 1sten November de prijzen der granen aldaar als volgt:

Tarwe 21 Rd. banco, rogge 13.24, gerst 10, mout 10.32, erwten 14, haver 6.

Over het geheel genomen is de oogst in Zweden beter uitgevallen dan in den loop des zomers kon verwacht worden, zoodat zelfs in de laatste weken onderscheidene schepen met inlandsche granen voor buitenlandsche rekening zijn bevracht, en thans nog, onder anderen ook voor Nederlandsche huizen, veel vraag is naar tarwe en rogge. Ten gevolge van den geringen aanvoer van Portugeesch zout, zijn de marktprijzen van dat artikel in korten tijd bijna 100 per cent gestegen: op den 1sten November was de prijs 7½ Rd. banco. — De ordinaire teer kostte 6 Rd. 16 s., de fijne 7 Rd. banco.

— Blijkens een berigt, d.d. 1sten dezer, van Zr. Ms. consul te *Marseille*, zijn de berigten uit de olijteelende landen met betrekking tot den oogst over het algemeen gunstig, en ten gevolge daarvan de prijzen van de olie overal dalende.

In het cholera-hospitaal te *Amsterdam* zijn op den 10den Nov. ingekomen 3 lijders, hersteld 1, overleden *geene*, blijvende in behandeling 19; — op den 11den: 4 lijders, hersteld *geene*, overleden 1, blijvende in behandeling 22; — op den 12den: *geene* lijders, hersteld *geene*, overleden 2, blijvende in behandeling 20; op den 13den *geene* lijders, 2 hersteld, *geene* overleden.

Buiten het hospitaal zijn bij de centrale cholera-commissie op den 9den Nov. aangegeven 4 lijders en 1 overleden; — op den 10den: 1 lijder en 5 overleden; — op den 11den: 6 lijders en 4 overledenen; — op den 12den: 3 lijders, 5 overleden.

Volgens de opgaven aan de prov. geneesk. commissie te Amsterdam zijn sedert 3 weken slechts 2 sterfgevallen aan cholera in haar ressort buiten de hoofdstad, voorgekomen; — op den 12den: 2 lijders, 1 overleden.

— Bij de plaatselijke geneeskundige commissie te *Rotterdam* zijn op den 9den November aangegeven: 2 cholera-lijders, 2 hersteld, 1 overleden; — op den 10den: overleden 1 cholera-lijder; — op den 11den: 4 cholera-lijders, 1 overleden.

— Te *Utrecht* zijn van den 5den tot den 13den dezer *acht* cholera-gevallen aangegeven.

— Men berigt dat de dochter van *Willem Goorens*, in de armenwoningen aan het Bovenwesterdiep te *Veendam*, den 10den dezer plotseling ongesteld geworden en eenige uren daarna overleden is. Men zegt dat deze persoon aan de cholera overleden is.

— Te *Zuidbroek* is mede een geval van cholera voorgekomen en spoedig doodelijk afgeloopen.

— Te *'s Gravenhage* zijn van den 3den tot den 10den Nov. nog 9 choleragevallen voorgekomen, 3 overleden en 3 hersteld.

— De cholera heeft zich ook binnen de gemeente *Meppel* vertoond; den 8sten is eene vrouw daardoor aangetast en denzelfden dag was zij het offer der ziekte.

— Bijna al de schepen die te *New-York* aankomen met landverhuizers, hebben gedurende den overtogt passagiers verloren aan de cholera, tweeëntwintig schepen, van den 9den September tot den 21sten October met 7,701 landverhuizers aangekomen, hadden er 359 verloren.

— De cholera, die den 22sten Januarij dezes jaars te *Moskou* uitbrak, was den 22sten October daar nog niet geweken, hoewel de gevallen van dag tot dag aanmerkelijk minder worden. Tot den 22sten October was het getal der aangetaste personen 6893, waarvan 3013 waren overleden en 3821 hersteld, terwijl 59 zich nog onder behandeling bevonden.

AANBESTEDINGEN.

GRONINGEN, 14 November.

Door een der leden van heeren Gedeputeerde Staten dezer provincie, werd heden middag in het bijzijn van den hoofd-ingenieur onder nadere approbatie aanbesteed: *Het maken van drie eenzame wandelplaatsen, benevens het afschutten van het terrein en bouwen van een waschhuis ten westen van het Burgerlijk en Militair Huis van verzekering te Groningen.* Hierop waren zeven inschrijvers, te weten: J. B. PESTMAN voor *f* 3833, M. HOFKAMP voor *f* 3389, R. MEIJER voor *f* 3174, D. BALK voor *f* 3148, J. BOS voor *f* 3147, H. VAN HAREN voor *f* 3077 en de laagste inschrijver was J. J. WALKER, A.z, voor *f* 2847.

Kerk- en Schoolnieuws.

Z. M. heeft goedgekeurd de beroepingen van predikanten uitgebragt door de kerkeraden der Herv. gemeenten van Rottevalle onder de klassis van Leeuwarden, op *H. Wijbelingh*, kandidaat bij het provinciaal kerkbestuur van Groningen; van Bellingwolde, onder de klassis van Winschoten, op *A. ten Oever*, predikant te Gasselter Nieuwveen.

– Ds. *du Cloux*, te Oldebroek, heeft voor de beide beroepingen van Monnickendam en Veenendaal bedankt.

– De kandidaat *Redder* heeft de beroeping van de Chr. Afgesch. gemeente te *Genemuiden* aangenomen. – Ds. *Abels*, te Ezinge, heeft de beroeping naar *Zevenhuizen* aangenomen. – Te *Uithuizermeeden* is beroepen de w.eerw. heer *Seeger*, pred. te Marum. – Te *Oenkerk*, de w.eerw. heer *J. Schuurman*, thans pred. te Holten (Overijssel). – Te *Marrum*, de w.eerw. heer *Pieters*, te Franeker.

– Op Vrijdag den 11den dezer had te Grootegast het vergelijkend examen ter vervulling van den vacanten onderwijzerspost te Stroobos plaats. Het werd door den schoolopziener van het 2de district afgenomen. Van de 9 sollicitanten, die zich daartoe hadden aangegeven, waren 5 opgekomen. De uitslag van dit examen is geweest, dat W. ROSINGH, custos te Stroobos, en F. VAN TUINEN, ondermeester te Koten, op het tweetal geplaatst zijn, waaruit terstond met eenparigheid van stemmen tot onderwijzer te Stroobos benoemd is W. ROSINGH, die dus zijn aangevangen werk aldaar zal kunnen voortzetten.

Mijnheer de Redacteur!

In uwe Courant van den 11den dezer maand las ik een berigt, waarschijnlijk uit het Algem. H.B. overgenomen, dat het bekende adres uit Leiden, over het examen, hier ter stede *gecirculeerd* heeft en door verscheidene der respectabelste beoefenaars der wetenschap alhier onderteekend is. Ik ben niet in staat de waarheid van dit feit te bevestigen of tegen te spreken, maar ik geloof dat het bevreemding mag wekken, dat het hier zoo *publiek?* gecirculeerd heeft, dat van de onderwijzers aan het Stedelijk Gymnasium alhier, meer dan één volkomen onkundig is gebleven, dat het adres hier ter onderteekening circuleerde, noch dit hun daartoe is aangeboden. — Tot nog toe heb ik gemeend, dat de presumtie althans er voor was, dat zij mede tot de beoefenaars der wetenschap behoorden en mede gerekend mogten worden onder hen, die eenigzins over het onderwerp van het adres konden, of moesten kunnen oordeelen.

Met de plaatsing dezer regelen zult gij verpligten,

GRONINGEN. Uw dienstw. Dienaar:

J. A. S.

ZEETIJDINGEN.

Binnengekomen te Amsterdam den 10 Nov., kapit. *Dekker* Epimachus, *Kamminga* Gebr. Sikkens en *Smit* Annechina Gesina, alle 3 van Dantzig; den 11den *Brambergen* Twee Gebroeders, van Petersburg; *Pronk* Gesina Jantina, van Riga; *Dik* Meinkina, van Koningsbergen; *Pronk* Gesina Pronk en *Lovius* Waakzaamheid, beide van Dantzig; *Rasker* Harmina Gesina, van Newcastle; *de Boer* Helena Catharina en den 12den *Klein* Tweel. Daniel en Wilco, beide van Riga; *Drent* Tjapko Schuringa, van Dantsig. — Te Texel den 9 Nov., *de Vrede* Irene, van Dantzig; den 10den *v. d. Veer* Twee Gebroeders en *Olthoff* Jantina, beide van Newcastle; *Mulder* Harmonie, van Hartlepool; *Eefting* Hermanna, van Riga; *Vos* Anna Luitzia, van Memel; *Panjer* Gesina, van Odensee; den 11den *Klunder* Johannes Linthorst, van Petersburg. — In het Vlie den 8 Nov., *Ebes* Grietje, van Memel; *Hitman* Zeelust, van Dantsig; *Prins* Roelfina, van Wolgast; den 10den *Postema* Martha, van Petersburg; *Vos* Maria Cornelia, van Riga; *Dik* Meinkina, van Koningsbergen. — Te Helvoet den 9 Nov., *Faber* de Twee Vrienden, *Speelman* Geertruida Speelman en *Sap* Broederliefde, alle 3 van Petersburg; *van der Sloot* Wilhelmina, van Croonstad; *Potjewijd* Albertina, *Voorenkamp* Cornelia Alida en *Groenewold* Afina Jonker, alle 3 van Arendsburg; *Schut* Gesiena en *Klingen* Anna Agatha, beide van Riga; *Kuiper* Engelina Petronella, van Petersburg; *Valk* Alida, *Harding* Alida en *Vos* Jantina, alle 3 van Riga; *Bekkering* Christina, van Koningsbergen; den 10den *van der Werff* Jandina en *Brouwer* Aurora, beide van Petersburg; *Karst* Martha Alida, *de Jong* Castor, *Staal* Tjadda en *de Jonge* Ettiena, alle 4 van Riga; *Puister* Rieka, van Boness; *Smilde* de Hoop, van Libau. — Te Vlissingen den 8 Nov., *Voogd* Johannes, van Riga; *Lever* Elsina Engelina, van Stettin; den 9den *Albers* Gesina Helena, van Riga; den 10den *Wirtjes* Clasina Aidina, van Koningsbergen. — Te Triest den 4 Nov., *de Boer* Eduard, van Rotterdam. — Te Gibraltar den 30 Oct., *Goosens* Geertruida, van Galatz naar Falmouth. — Te Bordeaux den 8 Nov., *Zijl* Alpha, van Calscrona. — Te Rouaan den 8 Nov., *Bakker* Agatha Wilhelmina, van Dantzig. — Te Londen den 8 Nov., *de Groot* Margaretha, *de Groot* Margaretha Gesina en den 9den *Stuit* Johannes, alle 3 van Croonstad. — Bij Deal den 8 Nov., *Prak* Rensina, van Riga naar Bristol. — Te Plymouth den 7 Nov., *de Jonge* Fennechiena Arendina, van Koningsbergen. — Te Liverpool den 8 Nov., *Jager* Jeanne Agatha, van Galatz; *Wieringa* Anke Berg, van Archangel. — Te Leith den 4 Nov., *Oldenburger* Geppina, van Livorno. — Te North Shields den 7 Nov., *Bekkering* Margaretha, van Rotterdam; *Korte* Hendrika Margaretha, van Schiedam; *Donga* Annechina, van Delfzijl; *Pijbus* Hoop en Verwachting, van Londen; *Fenenga* Wilhelmina Catharina, van Stockholm; *Glim* Hendrika Margaretha, van Hamburg; den 9den *Waterborg* Fennechiena, van Amsterdam; *Waterborg* Katharina, van Yarmouth. — Te Hull den 6 Nov., *Douwes* Klasina Maria, van Nerva; *de Grooth Bakker* Catharina, van Riga; den 9den *Staal* Op Hoop van Zegen, v. Dordrecht; *Oostra* Margaretha Hillechiena, van Stockholm. — Te Harwich den 6 Nov., *de Vries* Hoop op Welvaart, van Frederikstad.

Binnengekomen te Hamburg den 8 Nov., kapit. *Mooi* Winschoterzijl, v. Harlingen; *Stuitje* Catharina Johanna, v. Londen. — Te Swinemunde den 7 Nov., *Duit* Vrouwina, v. Newcastle. – Te Dantzig den 5 Nov., *Rijnberg* Jonge Jacob, v. Harlingen; *Winter* Metta Catharina, v. Veile; den 7den *Kuiper* Alida Schuringa, v. Rouen; *Stenger* Vriendschap, v. Bremen; *Flik* Catharina, v. Rotterdam. — Te Christiansand van den 21—28 Oct., *Swart* Maria en *de Grooth* Houthandel, beide v. Harlingen. – Te Holtenau den 5 Nov., *Potjer* Dankbaarheid, v. Pillau n. de Noordzee; den 6den *Leuning* Geertruida, v. Kjöge n. Amsterdam; *Karsies* Onderneming, v. Koningsbergen n. Schiedam; *Spanjer* Catharina Sophia, v. Dantzig n. Dordrecht; *Alberts* Jantina Gesina, v. Dantzig n. Amsterdam, den 7den *van Laten* Annegina, v. Windau en *Pluktje* Tetzia, v. Koppenhage, beide n. Holland; *Pruim* Dageraad, v. Colberg n. Amsterdam.

Binnengekomen te Hamburg den 9 Nov., kapit. *de Groot* Wierdina Fokkelina, van Amsterdam; *Top* Onderneming, van Memel; *Vellinga* Twee Gebroeders, van Texel; den 10den *Woudstra* Vriendschap, van Amsterdam. — Te Bremerhaven den 8 Nov., *Schuur* Jacoba Gesina en *de Wall* Jacob Wiese, beide van Groningen; den 9den *Huizinga* Margaretha, van Newcastle. — Te Traegdifiord den 23 Oct., *de Groot* Georg, van Libau naar de Maas. — Te Kiel den 1 Nov., *Mulder* Klasina Elisabeth, van Petersburg. — Te Bergen den 29 Oct., *Stoorvogel* Adriana, van Dordrecht. — Te Colberg den 5 Nov., *Stuitje* Catharina Luitgarda en *Kremer* Goede Verwachting, beide naar Rostock. — Te Wismar den 9 Nov., *Jonker* Johanna Christina, van Harlingen. — Te Swinemunde den 9 Nov., *Veldhuis* Vr. Martha, van Newcastle; *de Boer* Margaretha Jantina, van Amsterdam. — Te Libau den 23 Oct., *van Duinen* Rikanna Elisabeth, van Schiedam, den 1 Nov. naar de Maas vertrokken. — Te Bolderaa den 4 Nov., *Potjewijd* Afina, van Koppenhage. — Te Holtenau den 9 Nov., *Joosten* Jantina, v. Colding n. Holland; *Joosten* Henderika, v. Flensburg n. Termonde; *Mugge* Martha, v. Koppenhage n. Holland; *Hazelhoff* Vrede, v. Odensee n. Holland; den 10den *Banting* Gezina, v. Middelfahrt n. Amsterdam.

Binnengekomen te Texel den 12 Nov., kapit. *de Groot* Jacoba, van Frederikstad. — In het Vlie den 11 Nov., *Lodewijks* Alberdina, van Croonstad; *Hilbrands* Wendelina, *Schaap* Frederik en *van der Veer* Noordster, alle 3 van Riga; *Fokkes* Gebroeders Fokkes, van Koningsbergen. — Te Londen den 11 Nov., *Kwint* Hendrika Gesina, van Petersburg; *Meijer* Anna Catharina, van Riga. — Bij Deal den 9 Nov., *Boer* Vriendschap, van Dantzig naar Jersey. — Te North Shields den 10 Nov., *Hangelbroek* Margaretha, van Groningen.

In lading te Londen den 8 Nov., kapit. *Ketelaar* Hazard, naar Porto. — Te Liverpool den 9 Nov., *Boekhout* Johannes Hermanus en *Berg* Twee Gebroeders, beide naar Rotterdam.

Vertrokken van Amsterdam den 9 Nov., kapit. *van Wijk* Anna en Arnoldina, naar Corfu; den 12den *Coerkamp* Gebr. Coerkamp, naar Ancona; *Meijer* Zeevaart, naar Venetiën. — Van Texel den 11 Nov., *Ellens* Lammegina Margonda, op avontuur. — Van Helvoet den 11 Nov., *Duintjer* Auktje Gepkelina, naar Newcastle. — Van Maassluis den 11 Nov., *Goosens* Cornelia, naar Nantes; *Smits* Elisabeth van Leijden, naar Boness. — Van Montevideo den 30 Sept., *Rosema* Jacob van Cleeff, naar Falmouth. — Van Wexford den 6 Nov., *Nepperus* Anthonie, naar Konstantinopel. — Van Hull den 9 Nov., *Brouwer* Lumiena, naar Tonningen.

Vertrokken van Hamburg den 8 Nov., kapit. *Muntendam* Jacoba, n. Termunterzijl; *Klein* Vr. Maria Magdalena, n. Harlingen. — Van Termunterzijl den 5 Nov., *de Vries* Clara Catharina, n. Londen. — Van Dantzig den 5 Nov., *Heddes* Vlijt, n. Bordeaux; *Pluktje* Hermanna Hendrika, n. Groningen; *de Jonge* Wilmina Klasina, n. Amsterdam; *Kolk* Dankbaarheid, n. Holland; den 7den *Bakker* Johanna, n. Bordeaux. — Van Memel den 4 Nov., *Pomper* Fennechiena Catharina, n. Groningen. — Van Odense den 3 Nov., *Hazelhoff* Vrede, n. Holland. — Het Eider-kanaal gepasseerd den 4 Nov., *Bartels* Gesina, n. Heiligenhaven; *Rosenbeek* Roelina, n. Dantzig; *v. d. Zwaag* Menschlievendheid, n. Grimsby; *Fokkes* Gebr. Fokkes, n. Amsterdam; *de Groot* Annegiena Jantina en *Joosten* Hendrika Bouwina, beide n. Londen; den 5den *Poorta* Tweelingen, n. Dantzig; *Mellema* Zeldenrust, n. de Oostzee; *Klontje* Meinsina, n. Holland; *Pekelder* Berendina, n. Norden; *Timmer* Koophandel en Zeevaart, n. Amsterdam; den 6den *v. Driesten* Grunus, n. de Weser; den 7den *Ploeg* Vertrouwen, n. Amsterdam; *Douwes* Eendragt, n. Londen.

Vertrokken van Hamburg den 11 Nov., kapit. *de Groot* Wierdina Fokkelina, naar Grossensiel. — Van Bergen den 28 Oct., *Drok* Catharina, naar Amsterdam. — Van Swinemunde den 6 Nov., *Heins* Vrouwina Margaretha, naar Groningen. — Van Croonstad den 4 Nov., *Stomp* Antje Jansen en *Hoveling* Redite, beide naar Amsterdam; *Huizing* Geertruida, naar Schiedam. — Van Pillau den 8 Nov., *van Sluis* Annechiena en *Koning* Gesina, beide naar Antwerpen; *Stuit* Margaretha Gesina, naar Newcastle. — Van Memel den 6 Nov., *Veen* Gesina, naar Dordrecht; den 7den *Scholtens* Catharina, naar Antwerpen.

Vertrokken van Texel den 12 Nov., kapit. *Wijgers* Johannes Hermanus, naar Suriname; *van Wijk* Anna en Arnoldina, naar Corfu; *Stenders* Eendragt, naar Londen; *Mulder* Marchina en *Bultje* Eemstroom, beide naar Newcastle; *Gruppelaar* Nysiena, naar Yarmouth. — Van Deal den 10 Nov., *van Sluis* Gesina, op avontuur.

ZOUTKAMP, 13 Nov. Binnengekomen den 12 Nov., kapit. *Reijer*, Jansje Hillegonda, van Newcastle.

Zeilklaar den 12 Nov., *Rozema*, Gerrida Annegina, naar Newcastle; den 13den *Post*, Eltje Berg, naar Gloucbester.

Men schrijft van de Zoutkamp d.d. 13 Nov.: Gisteren was voor het Vriesche gat de kof Sophia Klasina, kapit. *Wolthekker*, van Cardiff naar de Eems; heeft een loods daar aangenomen.

OOSTMAHORN, 13 Nov. Ter reede gearriveerd den 11 Nov., kapit. *Katt* Margaretha, v. Bremen, den 12den *van der Meulen* Nooit Gedacht, v. Bremerhaven, *Katt* de Drie Gebroeders, v. Bremen, alle 3 n. Amsterdam.

Vertrokken den 12 Nov., kapit. *Wever* Henriette, van Groningen naar Poole; *v. d. Werp* Christina Wobbegiena, van Kampen naar Sleeswijk; *van Dalen* Eendragt, *Schuur* Zwaantina, *Pronk* Roelina Oostra, alle 3 van Groningen naar Londen.

DELFZIJL, 13 Nov. Binnengekomen den 10 Nov., kapit. *Grislis* Gertruida, van Hoekzijl; den 11den *Feddes* 3 Gezusters, van Stettin; den 12den *Slik* de Jonge Willem, van Ditzum; *Pronk* Hermanna en *Puister*, Imke Glezen, beide van Emden; *Boncker* die Frau Maria, van Bremen; *Lodewijks* Johanna, van Riga; *de Jonge* 3 Gezusters, van Laurvich.

Vertrokken den 12 Nov., *Stuitje* Jochemina, naar Emden; *de Vries* Jaapkien en *Slankenberg* 2 Gebroeders, beide naar Hamburg.

TERMUNTERZIJL, 13 Nov. Binnengekomen den 7 Nov., kapit. *Koops*, de Vr. Grietje, van Stettin; *Burman*, Geziena, van Steenhuiserzijl; den 12den *Pasman*, de Vr. Elisabeth en *Burman*, de Vr. Geziena, beide van Leer.

Vertrokken den 8 Nov., kapit. *Burman*, Ida, den 11den *Burman*, Geziena, beide naar Leer; den 12den *Wiarts*, Antina, naar Oldersum; *Koops*, de Vr. Grietje, naar Norden.

HARLINGEN, 12 Nov. Binnengekomen den 9 Nov., kapit. *Doeiwes* Harmonie, van Petersburg; den 12den *van der Veer* Noordster, van Riga.

Vertrokken den 10 Nov., kapit. *de Boer* Eendragt, n. Schotland.

AMELAND, 6 Nov. Heden is alhier nabij het dorp Hollum gestrand en daarna gezonken, het Oldenburger tjalkschip de Jonge Catharina, schipper *H. J. Deters*, komende met een lading gerst van Fuhnen en bestemd naar Amsterdam; van schip en lading is niets kunnen worden behouden, doch den schepelingen, ten getale van twee, is het gelukt zich met de scheepsboot te redden.

SCILLY, 7 Nov. Het schip de Vrede, kapit. *Potjewijd*, van Niekerie naar Rotterdam, alhier met schade binnengeloopen (zie ons vorig berigt), heeft de lading beschadigd gelost.

HELGOLAND, 6 Nov. De Holl. tjalk 3 Zusters, kapit. *G. B. Lolkjes*, met staafhout van Memel naar Londen, is in den vorigen nacht ten gevolge van beschadiging op de buitenklip van het zandeiland, in zinkenden toestand hier gestrand. Schip en lading zijn ter berging, tegen $\frac{1}{3}$ bergloon overgegeven. Manschap en de dochter van den kapitein alsmede 't grootste deel van den inventaris en de geheele lading zijn geborgen.

LIJST DER NEDERLANDSCHE SCHEPEN welke de Sond gepasseerd zijn.

6 Nov. Wolkammer, Alberdina, v. Koningsb. n. Engel., m. lijnk.
Landeweer, Zeevaart, v. Riga n. de Maas, m. gerst.
Bakker, Harm. Cath., v. Riga n. Delfzijl, m. balken.
Bossinga, Ceres, v. Riga n. Engeland, m. haver.
Brugts, Broederschap, v. Libau n. de Maas, m. gerst.
v. Duin, Jacobus, v. Riga n. Amsterdam, m. hout.
Duintjer, Elsiena, v. Rotterdam n. Libau, m. ballast.
Feijes, Elizab. Joh., v. Riga n. Amsterdam, m. rogge.
7 — Edema, Margar. Gezina, v. Memel n. Londen, m. staven.
Mulder, Wendelina, v. Riga n. Londonderry, m. lijnzaad.
Knooihuizen, Annech. Bouwina, v. Riga n. Rotterd., m. lijnkoeken.
Hoekstra, Eendragt, v. Windau n. Halte, m. lijnzaad.
Mulder, Alwina, v. Hartlepool n. Stettin, m. steenkolen.
Jonker, Thia, v. Riga n. Amsterdam, m. lijnzaad.
8 — Schuring, Egberdina Anna, v. Riga n. Maas, m. rogge.
Visser, Joh. Petronella, v. Riga n. Amsterd., m. balken.
Brouwer, Harmina Nepperus, v. Riga n. Antw., m. lijnz.
Puister, Fennegina, v. Schiedam n. Libau, m. ballast.
9 — Jonkhoff, de Hoop, v. Wick n. Stettin, m. harings.
Plukker, Henderika, v. Schiedam n. Libau, m. ballast.
Fokkes, Sjoektje, v. Riga n. Maas, m. rogge.

De Wind den 5 Nov. O.N.O.; den 6den O.Z.O., Z.O.; den 7den O.Z.O., Z.O.; den 8sten Z., Z.W.; den 9den W.N.W., N.W., N.N.W.; den 10den N.N.W.

SCHEEPSVRACHTEN.

STETTIN, 7 Nov. Naar de oostkust van Engeland 5 sh. 6 a 9 d., Schotland 5 sh. p. qr. tarwe, Newcastle en Sunderland 28 sh. voor eiken-, 26 sh. voor vuren hout, Hull 32 sh. p. ton beenderen, Rouen 85 fr. en 15 pCt. voor eiken- en vuren hout.

DANTZIG, 7 Nov. In vrachten was het heden stil, Amsterdam f 32 per last rogge, Londen 5 sh. 6 d. per qr. tarwe, Liverpool 38 sh. per load balken.

PILLAU, 6 Nov. Naar Amsterdam f 38, Rotterdam f 39, Antwerpen f 43 voor tarwe, Londen 6 sh. 7$\frac{1}{2}$ d., Firth 5 sh. 7 d. per qr. tarwe.

MEMEL, 7 Nov. Naar de Oostkust van Engeland 5 sh. 9 d. per qr. tarwe, Dundee 30 sh. per load, Londen 55 sh. per ton lompen.

221ste STAATSLOTERIJ.
Prijzen van f 100 en daarboven.

Trekking der Vijfde Klasse.

16de *Lijst.* No. 11160, 16217 en 19538 ieder een prijs van f 1000. No. 3100, 5668, 15929 en 18408 ieder een prijs van f 400. No. 3346, 6858, 8780 en 9140 ieder een prijs van f 200. No. 391, 3540, 4828, 4892, 5833, 6310, 10704, 11411, 12985, 13784, 14303, 14755, 16397 en 19865 ieder een prijs van f 100. — *17de Lijst.* No. 19677 een prijs van f 1000 en eene premie van f 30,000. No. 3590 een prijs van f 100. No. 14083 een prijs van f 70 en eene premie van f 5000.

PRIJZEN DER GRANEN, ZADEN, ENZ.

GRONINGEN, 11 *November*.

TARWE.	Zw. Zand 66 ℔ f 7,25	» 40 ℔ f 4,00
Oude 70 ℔ f 13,50	Veen 64 » » 6,70	Zw. Voer 36 » » 3,30
N. Oml. 68 » » 12,20	» 66 » » 7,10	» 38 » » 3,60
» 70 » » 12,70	GERST.	» 40 » » 3,80
» 72 » » 13,30	N. Winter 54 ℔ f 6,90	BOONEN.
» Old. 68 » » 12,05	» 56 » » 7,30	N. Paardeb. f 6,75 a f 8,15
» » 70 » » 12,55	» 58 » » 7,65	ZADEN, ENZ.
» » 72 » » 13,00	Zomer 54 » » 6,50	Gr. Gort p.m. f 11 a f 12
» » » »	» 56 » » 6,80	Par. 100 N. ℔ f 14,50 tot f 17
ROGGE.	Knobbe 60 » » 7,60	Old. Koolz. f 11 f 12
O. Inl. 64 ℔ f 9,10	» 62 » » 7,90	Oml. dito f 11,50 f 12
» » 66 » » 9,50	HAVER.	Oostfr. dito f 12.75 f 13
N. » 68 » » 9,90	Dikke 38 ℔ f	Zomerzaad f 8,50 a f 9,50
» » 70 » » 10,30	» Nieuwe 40 » » 3,90	Lijnzaad f 10 f 11,25
» » » »	» 42 » » 4,10	G. Mosterdz. v. f 9 tot f 16
BOEKWEIT.	» 44 » » 4,35	Raapolie p.v. f 38
Gr. Zd. 64 ℔ f 7,00	» 46 » » 4,55	Prijs der Boter.
» » 66 » » 7,40	» 48 » » 4,75	1ste soort ¼ ton f 36
» » 68 » » 7,80	» 50 » » 4,95	a -
	O. Bl. Voer 36 » » 3,65	2de » » » f 34
	Bl. Voer 38 » » 3,80	

Tarwe tot vorige prijzen met geringen handel. — Rogge aan benoodigden weder 10 cent hooger verkocht. — Boekweit 10 cent lager afgegeven. — Gerst minder begeerd, en niet dan lager te plaatsen. — Haver slap, en vooral in ligte soorten tot bovenstaande verlaagde prijzen moeijelijk te plaatsen. — Boonen sleepend afgaande. — In Zaden weinig omgegaan. — Gort als voren.

AMSTERDAM, 11 *November*. Heden verkocht van Tarwe: 127, 128 ℔ Bontep. f 450; 129 ℔ dito f 463, f 465; 130 ℔ dito f 465. — Van Rogge: 117, 118 ℔ n. Arch. f 275, f 278; 117, 120 ℔ j. Petersb. f 271, f 280; 120 ℔ n. dito f 284; 117 ℔ n. Arch. aan de Zaan f 272; 121 ℔ Amerik. f 287; 123, 124 ℔ Pruiss. f 294, f 297; 118 ℔ Donau f 275; 117 ℔ n. Arch. f 276. — Gerst in een doen: 112 ℔ Holst. f 260. — Nog laat beurs verkocht bij partij 128, 130 ℔ Holsteins. en Lubeck. Tarwe f 445, f 455; en 131 ℔ n. Neust. f 458 bij gerijf.

Koolzaad in deze maand 1 p. vl., op het voorjaar $\frac{1}{2}$ p. vl. hooger, volgend najaar onveranderd; op 9 vat in Nov. 69$\frac{1}{2}$ p. vl.; April 1854 71 p. vl.; Sept. 1854 66$\frac{1}{2}$ p. vl. — Lijnzaad zonder handel. — De handel in Kanariezaad was deze week zeer levendig en tot klimmende prijzen werden hiervan circa 3000 mud, zoo ter verzending als speculatie, afgedaan. — Raapolie dadelijk wel zoo aangenaam, op levering willig: op 6/w. f 38; Vlieg. f 36,75; Dec. f 36,50 a 75 a 50; Mei 1854 f 38,75 a f 39; Sept. en Oct. 1854 f 37. — Lijnolie hooger betaald: op 6/w. f 30,25; vlieg. f 29. — Hennepolie op 6/w. f 38,25; vlieg. f 37.

LONDEN, 9 *November*. De aanvoeren zijn matig. Tarwe is niet lager dan l.l. Maandag. De inkoopen voor het vasteland, hoewel niet bij groote hoeveelheden, bragten levendigheid in den handel te weeg. Gerst stil. Haver vast op de prijzen van l.l. Maandag, zelfs zijn de prijzen een weinig hooger. De aanvoeren in deze haven op den 8sten en 9den dezer bedragen: 620 qrs. Engelsche en 13810 qrs. vreemde Tarwe, 1330 qrs. Engelsche en 850 qrs. vreemde Gerst, 500 qrs. Engelsche en 8530 qrs. vreemde Haver.

VEE- en PAARDENMARKTEN.

GRONINGEN, 11 *November*. De aanvoer van hoorvee bedroeg heden pl. m. 550 stuks, doch de handel was in den beginne bijzonder flaauw en dien ten gevolge zijn de prijzen dan ook eenigzins gedaald. — Vette runderen werden verkocht van 17 tot 20, 20$\frac{1}{2}$ à 21 cent de 5 ons, hieronder vond men vele puike soorten, doch er werd slechts een enkele een weinig hooger verkocht. — Vroegmelkte van f 70 tot f 90, f 100 tot f 120, zelfs eenigen tot f 130. — Vaalmelkte van f 80 tot f 100 à f 110. Op het laatst der markt bestond in alle deze artikelen tegen genoemde prijzen een vrij goede handel.

Kalveren weinig aangevoerd, de prijzen waren als voren.

Schapen en varkens waren heden op verre na niet zoo veel aangevoerd dan de vorige markt, er was nogtans een matige handel tegen eenigzins lagere prijzen.

MEPPEL, 10 *November*. Op de veemarkt alhier waren heden aangebragt ongeveer 300 vette koeijen en 400 vette schapen. Ook nu was de handel levendig, ofschoon de prijzen der beesten lager waren dan de vorige markt. De vette schapen gingen gemiddeld tegen 8 gulden graag van de hand.

LEEUWARDEN, 11 *November*. De wekelijksche veemarkt vertoonde heden weder veel levendigheid. Men schat dat meer dan 1500 runderen, 2000 schapen en 300 varkens waren aangebragt.

LONDEN, 9 *November*. Ossen met goeden aanvoer, even als schapen en lammeren. Kalveren werden met vorige prijzen betaald. De aanvoer bestond uit 1756 ossen, 6180 schapen en lammeren en 299 kalveren. Aan de markt waren 5277 ossen, 27,240 schapen en lammeren, 262 kalveren en 310 varkens.

Van den 11*den*. De toevoer van vreemd graan blijft ruim en die van alle andere artikelen matig. Er was nog al eenige vraag en voor het verkochte werden de hoogste prijzen van l.l. Maandag bedongen. Gerst iets lager. Boonen en Erwten onveranderd. Haver ferm op de vorige notering.

Van den 11*den*. Aan de veemarkt, die niet overvloedig was voorzien, heerschte veel kooplust, bedingende men voor puik ossenvleesch 4 sh. 2 p. a 4 sh. 6 p. per 8 pond.

PRIJSCOURANT DER EFFEKTEN.

Amsterdam, 12 *November*.

NEDERL. Werk. Schuld 2$\frac{1}{2}$ pCt. 60$\frac{15}{16}$, 61, 60$\frac{15}{16}$; Dito Dito 4 pCt. 92$\frac{3}{8}$, 92$\frac{1}{4}$, 92$\frac{3}{8}$; O. I. Leening 4 pCt. 92$\frac{1}{8}$, 92$\frac{1}{4}$; Amortisatie-Syndicaat 3$\frac{1}{2}$ pCt. 91$\frac{1}{2}$; Handelm. 4$\frac{1}{2}$ pCt. 124$\frac{1}{2}$. — BELGIE, bij *Rothschild* 2$\frac{1}{2}$ pCt. 50. — SPANJE, Onbep. St. 1 pCt. 21$\frac{1}{4}$, 21$\frac{3}{8}$, 21$\frac{5}{16}$; Dito Binnenl. à 6/m. 3 pCt. 40$\frac{1}{4}$, 40$\frac{5}{16}$; Coup. Bewijzen 5$\frac{5}{16}$, 5$\frac{3}{8}$; Amort. Schuld 4$\frac{13}{16}$, 4$\frac{7}{8}$. — PORTUGAL, te Londen 3 pCt. 36$\frac{1}{2}$, 36$\frac{11}{16}$, 36$\frac{5}{8}$.

RUSLAND, Obl. *Hope* 1798 en 1816 5 pCt. 104; Cert. bij Dito 1831 en 1833 5 pCt. 95; Dito 4$\frac{1}{2}$ pCt. 95$\frac{1}{4}$. — POLEN, Certific. 4 pCt. 81$\frac{1}{2}$. — OOSTENRIJK, Metall. 5 pCt. 75$\frac{3}{4}$, 76; Dito Nieuwe 1847 2$\frac{1}{2}$ pCt. 39$\frac{1}{2}$, 39$\frac{3}{16}$; Dito 1851 en 1852 2$\frac{1}{2}$ pCt. 39$\frac{1}{16}$, 39$\frac{3}{16}$; Dito Nieuwe 5 pCt. 89$\frac{1}{2}$, 89$\frac{3}{4}$, 89$\frac{1}{2}$; Met. La. B. 5 pCt. 89$\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$; Amerik. Bank-Actien 3$\frac{15}{16}$, 4; Dito Orig. 3$\frac{5}{8}$; Mexik. 24, $\frac{1}{8}$; Peru 4$\frac{1}{2}$ pCt. 68$\frac{3}{4}$, 69$\frac{1}{4}$, 69; Gren. 2$\frac{1}{2}$ pCt. 18$\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$, $\frac{7}{8}$; Dito Uitg. 7$\frac{7}{8}$, 8$\frac{1}{8}$; Venez. 3$\frac{1}{2}$ pCt. 32$\frac{1}{4}$.

Bij eenige affaire in Integralen waren heden Holl. fondsen nagenoeg als gisteren. — Van vreemde effekten verdient handel of variatie geene bijzondere vermelding.

Mexik. Onb. St. 23$\frac{3}{8}$, $\frac{7}{8}$.

Koers van het Geld: Beleening 3; Prolong. 4; Disconto 2$\frac{1}{2}$ pCt.

Laatste Prijzen te 5 uur. Integr. 2$\frac{1}{2}$ pCt. 60$\frac{15}{16}$; Spaansche 1 pCt. 21$\frac{5}{16}$; Binnenl. 3 pCt. 40$\frac{5}{16}$; Metall. 5 pCt. 76.

AMSTERDAM, 13 *Nov.* EFFECTEN-SOCIETEIT, te 4$\frac{1}{2}$ uur.

Spaansche 1 pCts. 21$\frac{1}{8}$. Bewijzen Coup. 5$\frac{1}{4}$. Portug. 3 pCts. 36$\frac{5}{8}$. Metalliek 5 pCts. 75$\frac{1}{2}$, $\frac{7}{16}$, $\frac{1}{2}$. Russ. 4$\frac{1}{2}$ pCts. 95$\frac{1}{4}$. Mexik. Onbep. 23$\frac{5}{8}$, $\frac{9}{16}$.

Op de lager afkomende koersen van Weenen van gisteren, was heden, de stemming flaauwer, zonder dat de handel eenige bijzondere levendigheid vertoonde.

ADVERTENTIEN.

HUWELIJKS-, GEBOORTE- EN STERFBERIGTEN.

40jarige Huwelijksvereeniging van
J. E. SLUIS
en
SOPHIA MARRINK.

GRONINGEN, 12 November 1853.

*** Bevallen van eene *DOCHTER* JOHANNA DIJKHUIS—RIETEMA.

VLIEDORP, 9 November 1853.

*** Heden beviel voorspoedig van eene DOCHTER J. F. LENTZ, Echtgenoot van
K. BOERMA.

GRONINGEN, 10 November 1853.

*** KOLHAM, 11 November 1853. Mijne hartelijk geliefde Echtgenoot J. M. ROSKES beviel heden door Gods goedheid van eene DOCHTER.
D. HENDRIKSZ.

*** Bevallen van een' *ZOON* VROUKE RIJKENS—KONING.

AKKRUM, 13 November 1853.

*** Bevallen van een' ZOON B. H. KOK, geliefde Echtgenoot van
F. U. J. H. WITTE, *Boekdrukker.*

GRONINGEN, 14 November 1853.

*** Den 8sten November 1853 overleed te *Assen*, ten Huize zijner Ouders, in den ouderdom van 38 jaren en 8 maanden, de HoogWelGeboren Heer CHRISTIAAN HENDRIK WOLF VAN DER FELTZ, in leven *Burgemeester der Gemeente Vries.*

Op verzoek van den Overledene, zullen er geene uiterlijke teekenen van rouw worden gedragen.

Eenige kennisgeving.

*** Op den vierden November overleed mijn dierbare Echtgenoot *Mr.* BEREND TRIP, *Oud-Kantonregter van Zuidbroek.*

GRONINGEN, 14 November 1853.
M. A. L. VAN DE LANDE,
Wed. B. TRIP.

Eenige kennisgering.

Uit hoofde van buitenlandsche betrekkingen, is deze niet vroeger geplaatst kunnen worden.

*** Bij **JOHS. VAN DER HEY en ZOON**, *Water*, no. 160, te *Amsterdam*, wordt uitgegeven en is alom voorhanden:

DE VROUW,

OM EN IN DE PASTORIE.

Door ***PAULINE B.***

Met Vignet. Prijs *f* 3,80.

Dit Boek stelt de Predikantsvrouw ten Platten Lande in al hare betrekkingen en aangelegenheden voor. Het is in lossen, humoristischen, maar toch betamenden en leerzamen trant, op eene onderhoudende, menschkundige wijze geschreven.

***GRACE AGUILAR*, DE DAGEN VAN BRUCE.** Tafereelen uit de Geschiedenis van *Schotland* in het begin der 14de eeuw. *Uit het Engelsch.* In 3 Deelen. Met allegorisch omslag. Prijs *f* 8,80.

***TH. KÖNIG*, HET JEZUÏTISMUS ONZER EEUW.** *Uit het Hoogduitsch.* Met Vignet. Prijs *f* 3,60.

***WILLIAM WALLACE*, BEVRIJDER ZIJNS VADERLANDS.** Historisch-Romantisch Tafereel. *Uit het Engelsch.* In 2 Deelen. Met Vignet. Prijs *f* 6,40.

*** Door de Erven **C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA**, te *Groningen*, is uitgegeven:

DE INVOERING DER PAUSELIJKE BISSCHOPPEN *in Nederland.*

Herinneringen, Toelichtingen, Mededeelingen en Raadgevingen voor NEDERLANDSCHE PROTESTANTEN EN CATHOLIEKEN,

door ***P. HOFSTEDE DE GROOT***, Hoogleraar te *Groningen*.

Eene gave op het Hervormingsfeest.

Prijs *f* **1,30.**

Blijkens de voorrede van den Schrijver, bevat dit Werkje meer, dan dat het als geschrift van den dag beschouwd en ter zijde gelegd zou mogen worden. Vooral de derde afdeeling mag belangrijk geacht worden, daar zij uit min bekende of ook ongedrukte bescheiden eenige belangrijke mededeelingen geeft, die blijvende waarde hebben.

Aanbesteding

bij besloten briefjes.

De ondergeteekende gedenkt aan te besteden: den **OPBOUW** van een **PAKHUIS** met **WAGENHUIS en STALLING**, op het terrein van het voormalig **Pakhuis *de Stijfselmakerij***, waarvan de Bestekken en Voorwaarden, van af Vrijdag den 11den tot en met Zaturdag den 19den dezer, ter visie zullen liggen bij de Kasteleins VAN DER LAAN, TEN HAVE en PLAAT. Nadere inlichtingen en aanwijzingen der teekeningen zijn, gedurende dien tijd des voormiddags, te bekomen bij den Architect J. MARIS, in de Poelestraat, lett. C, no. 27.

GRONINGEN, 8 November 1853.

K. MESDAG.

DE DILIGENCEDIENST,

vertrekkende des avonds te **half elf** van ***GRONINGEN*** naar ***ZWARTSLUIS*** en ***ZWOLLE***, zal **na den 16den November, voor dit jaar GESTAAKT zijn.**

KENNISGEVING

dat de **VAART** met de **STOOMBOOTEN *Friso*** tusschen ***AMSTERDAM*** en ***LEMMER***, en ***Tjerk Hiddes*** tusschen ***LEMMER*** en ***STROOBOS***, zoo mede de **DILIGENCEDIENSTEN** op ***LEEUWARDEN*** en ***JOURE*** op of met **ZATURDAG den 19den dezer** tot nadere kennisgeving zal worden **GESTAAKT.**

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zal, in de eerste helft der Maand JANUARIJ 1854 (dag en plaats nader te bepalen), publiek worden verkocht:

Eene **BOERENPLAATS**, bestaande in ruime BEHUIZING en SCHUUR, get. no. 16, met de VASTE, ALTIJDDURENDE EN IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van ongeveer 30½ Bunders uitmuntend *Groen-* en *Bouwland*, doende jaarlijks op Midwinter tot vaste huur *f* 140—00, staande en gelegen te *Wierum* onder *Aduard*; toebehoorende aan de Erven J. H. BRAKER.

Mr. **C. HARTMAN BUSMANN**, Notaris te *Sappemeer*, zal, op ZATURDAG den 19den November 1853, des avonds te 6 uur, ten Huize van S. E. DE RUITER, Logementhouder te *Sappemeer*, in perceelen en in massa publiek te koop presenteren: Eene kapitale BOEREN BEHUIZING en SCHUUR met LOSSE SCHUUR, ERF, TUIN en het daarachter gelegen LAND, te zamen groot 7 B., 28 R., 40 E., staande en gelegen aan den publieken Rijweg te *Sappemeer*, Noordzijde, benevens eene plaats LAND, groot 8 B., 98 R., 70 E., gelegen op de *Jagermolk*, te *Sappemeer*, en 9 B., 16 R., 60 E. EIGEN LAND, gelegen onder *Zuidbroek*, behoorende tot de Nalatenschap van wijlen HARM B. LUKJE, in leven Landbouwer te *Sappemeer*; alsmede 1 B., 75 R., 90 E. EIGEN LAND, gelegen onder *Zuidbroek*, in eigendom behoorende aan den Heer S. MEIHUIZEN, S.z., te *Hoogezand*.

De omschrijving der perceelen en de Voorwaarden van verkoop liggen ter lezing ten Huize van Verkooper en ten Kantore van

Mr. C. HARTMAN BUSMANN.

MAANDAG DEN 21STEN NOVEMBER

1853, des namiddags te twee nur, zullen, ten verzoeke en ten Huize van FRANS BAKKER, *Koemelker*, buiten de Boteringepoort te *Groningen*, publiek worden verkocht: 4 stuks nieuwmelkte **KOEIJEN**, eene partij best **KLEIHOOI**, eenige **MELKGEREEDSCHAPPEN** en **80** mudden puik beste **AARDAPPELEN.**

Mr. J. J. DE SITTER, *Notaris.*

*** Mr. **A. H. WERUMEUS BUNING**, Notaris te *Uithuizen*, is voornemens, op ZATURDAG den 10den December 1853, des avonds te 6 uur, ten Huize van den Kastelein P. J. BUITENWERF, te *Uithuistermeeden*, ten verzoeke van W. J. KOOLMAN en CONSS., **stellig en zonder opgave**, publiek te verkoopen:

Eene welbetimmerde **BEHUIZING en SCHUUR**, zijnde eene van oudsher bij uitstek beste en welbekende **IJZERSMEDERIJ**, met de BEKLEMMING van derzelver *Erf*, *Tuin* en *Appelhof*, doende jaarlijks tot huur *f* 3—00, staande en gelegen in den *Molenhorn*, te *Uithuistermeeden*.

Mr. A. H. WERUMEUS BUNING, *Adv. en Nots.*

AANBOD TOT VERHURING,

voor den tijd van zes jaren, aanvangende met den 1sten Mei 1854, bij geslotene Biljetten, van:

1) een' **KOREN-** en **PELMOLEN**, afzonderlijk; 2) dien **MOLEN** met eene **BEHUIZING** en **eenig LAND**; 3) eene **BOERDERIJ** van middelmatigen omvang, met de daarbij behoorende **BOUW-** en **GROENLANDEN** en **VELDGRONDEN**, en 4) alle voorschr. Perceelen te zamen; een en ander gelegen te *Oudemolen*, Gemeente *Vries*, Provincie *Drenthe*.

De Voorwaarden liggen ter lezing van af den 17den November e.k. ten Huize van den Tapper W. KAAP, te *Oudemolen*, en in de Herberg *Nieuw Ubbena*. De Inschrijvingsbilletten vóór of op den 10den December e.k. te bezorgen ten Kantore van J. HOMAN, te *Groningen*.

VERKOOP VAN EEN

NIEUW SCHEEPSHOL.

De Notaris **BRANDSMA**, zal, op ZATURDAG den 3den December 1853, des namiddags te 4 uur, ten Huize van H. ROBROCH, Kastelein te *Ezumazijl*, onder *Anjum* (Prov. *Friesland*), publiek verkoopen:

Een nieuw **TJALK-SCHEEPSHOL**, groot 26 Roggelasten, lang 16.3 Ell., wijd 4 Ell. en hol naar rato, met ROER en ZWAARDEN, zoodanig is liggende aan de Scheepstimmerwerf te *Ezumazijl*.

*** Na bekomene autorisatie, zullen in het midden van de maand DECEMBER 1853, ten overstaan van den ondergeteekenden Notaris, publiek worden verkocht: de **ONROERENDE GOEDEREN** behoorende tot de Nalatenschap van wijlen FROUKE PIETERS CLEVERINGA, Wedw. J. J. VAN DER LAAN, Landbouwersche te *Feerwerd*, Gemeente *Ezinge*.

Mr. M. DE MUINCK.

OP NADER TE BEPALEN TIJD EN PLAATS,

zal, in het laatst van de maand DECEMBER aanstaande, publiek worden verkocht:

Eene zeer ruime **SCHEEPSTIMMERWERF**, groote **TIMMERSCHUUR**, **BEHUIZING**, **TUIN** en twee stukken **LAND**, groot pl. m. 1 Bunder, staande en gelegen aan de Hoofdvaart te *Muntendam*; benevens eenige **SCHEEPSAANDEELEN.** Alles behoorende tot den Boedel van wijlen den Scheepstimmerman UBEL HOLTHUIS en diens nageblevene Weduwe.

Mr. J. C. VAN SLOOTEN, *Notaris.*

*** Eerstdaags, op nader te bepalen dag en plaats, zullen ten overstaan van den ondergeteekenden Notaris,

1. Ten verzoeke van de Kinderen van wijlen HENDRIK EVERS PAPENBORG, in publieke veiling worden verkocht: de **BOERENPLAATS *Papenborg***, gelegen in de Gemeente *Roden*, bestaande in ruime BOEREN BEHUIZING en BIJGEBOUWEN, benevens 50 Grazen BOUW-, WEIDE- en HOOILAND, voorts **VELD-** en **VEENGRONDEN.**

2) Ten verzoeke van de Weduwe HENDRIK EVERS PAPENBORG & THIJS HENDRIKS STEL, publiek worden verhuurd: 30 grazen **BOUW-**, **WEIDE-** en **HOOILAND**, alles gelegen in de gemeente *Roden*.

ASSEN, 14 November 1853.

H. H. VAN LIER.

*** Op nader te bepalen tijd en plaats, zal publiek worden verkocht:

Een **PEL- en KORENMOLEN**, met daarvoor liggende **HUISPLAATS.** Verder een **HUIS** en **TUIN** daarnaast; twee **HUIZEN** en **TUINEN** achter den Molen; alsmede 4 Bunders **GROEN-** en **BOUWLAND**; alles staande en gelegen te *Wildervank*, en toebehoorende aan

J. H. DOORNBOSCH.

UIT DE HAND TE KOOP:

Het zeer aangenaam achter *Helpman* gelegen **BUITENVERBLIJF *RUSTLUST***, bestaande uit eene HEEREN **BEHUIZING**, STAL en KOETSHUIS, TUINMANSWONING en KOEPEL, spatieusen **TUIN**, waarin TREKKAST en uitmuntende VRUCHTBOOMEN, voorts WEEK en OPGAAND HOUT, groot ongeveer twee Bunders. Te bevragen bij den ondergeteekende.

F. U. H. REIGER.

GRONINGEN, 19 October 1853.

TE KOOP: een wel aangelegde **TUIN** met *fijne* **vruchtdragende Boomen**, voorzien van een fraai TUINHUIS, hebbende een vrolijk uitzigt over den Wal, alsmede KEUKEN, PUT- en REGENWATER, en meer ander gerijf. Te bevragen bij den Heer R. LAMOT, in de Marktstraat.

PRACHTIGE

MODERATEURLAMPEN

van de FABRIJK ***CAPY & CAUCHY*** te *Parijs* zijn ontvangen bij BOON, in de Heerestraat.

De ondergeteekende maakt door deze aan zijne geëerde Begunstigers bekend, dat op heden zijn **TABAK** No. 2, No. 3 en **rood wapen Krol** met **5 Cents** per **Nederlandsch pond** is **VERHOOGD.**

GRONINGEN, 13 November 1853.

TH. NIEMEIJER, *Tabaksfabrikant.*

Jac. Sauveur,

Oude Ebbingestraat, naast de Groene-Weeshuispoort, heeft de eer aan zijne geëerde Stad- en Landgenooten te berigten, dat hij nog een nieuw assortement **DAMES PLUISHOEDEN** heeft ontvangen, tegen ongehoord **lage prijzen.**

Versche Oesters.

Heden is op nieuw aangekomen en bij de Draaibrug gelegen: een SCHIP met **VERSCHE OESTERS.** Te bekomen het HONDERD à *f* 1,20 en kleiner soort 75 Cent.

TE KOOP:

Een **KORENWAAIJER.** Te bevragen bij J. DIEMER, Mr. Timmerman, in den Kostersgang.

COMMISSIE-HANDEL EN TAXATEUR

VAN

VASTE EN LOSSE GOEDEREN.

De ondergeteekende brengt hiermede ter kennis van zijne geëerde Stad- en Gewestgenooten, dat hij bij zijne Affaire in **GOUD- en ZILVERWERKEN**, voortaan uitoefent de Vakken aan het hoofd dezes vermeld.

Hij neemt dientengevolge de vrijheid, zich beleefdelijk aan te bevelen als **COMMISSIONAIR** voor het, zoowel op **publieke Verkoopingen**, als **onderhands**

KOOPEN, HUREN EN VERHUREN

van VASTE GOEDEREN, tot het **KOOPEN** van **LOSSE GOEDEREN**, alsmede tot het **TAXEREN** van **dergelijke Goederen**, mitsgaders van **Juweelen, Goud, Zilver enz.** — Voorts tot het

BEZORGEN OF BELEGGEN VAN GELDEN,

en verder tot alles, wat tot opgemelde Betrekking kan geacht worden te behooren. Hij vleit zich door stipte geheimhouding, solide bediening en de meeste accuratesse in de waarneming der hem opgedragene belangen het vertrouwen te zullen verdienen van hen, die hem daarmede zullen gelieven te vereeren, waartoe hij zich nogmaals beleefdelijk aanbeveelt.

GRONINGEN, 14 November 1853.

I. B. DE BEER.

NB. Dezelve heeft in Commissie ontvangen: zeer **fraaije HEEREN en DAMES HORLOGIËN** tot verminderde prijzen, en heeft thans voor **oud en half fatsoen LEPELS en VORKEN, KOMFOREN, ENZ., ENZ.**

Uit een berigt in het *Handelsblad* van den 8sten dezer blijkt, dat in het Gesticht voor verwaarloosde Kinderen te *Montfoort* bij *Utrecht*, tijdens er de Cholera heerschte, met andere voorzorgen, die voor de gezondheid dezer jeugdige Nederlandsche *Parias* genomen werden, ook de **REVALENTA** ingevoerd en gegeten werd; wij hebben dit met genoegen gelezen en kunnen ons niet onthouden opentlijk getuigenis van onze hoogachting af te leggen voor eene Directie, die zoo wel hare roeping begrijpt, aan deze, anders verwilderde, door hun eigen bloed begeven en aan de ellende overgelatene Kinderen, zulk eene vaderlijke zorg besteedt. Kunnen Ouders voor hun eigen kroost wel liefderijker zorgen en waken? — Moge zij vergelding vinden in haar eigen werk en haar de erkentelijkheid niet ontbreken van hen, die onder haar toezigt zeker tot nuttige en gelukkige leden der Maatschappij zullen opgroeijen. — Wij wenschen het van harte; en wij wenschen aan allen, die met het beheer van anderen belast zijn, even veel liefde en verlichte waakzaamheid toe; dan zullen zij hunne onderhoorigen gelukkig maken, en daarin voor zich eene aangename zelfvoldoening vinden.

Wij nemen aanleiding uit dit berigt, om de **REVALENTA** als een excellent voorbehoedmiddel tegen de heerschende Ziekte zoowel als tegen andere Kwalen aan te bevelen: zij zuivert de sappen en neemt de kiem weg die welligt eene Ziekte kan doen ontstaan. Zij is echter alleen een Voorbehoedmiddel en een krachtgevend, ligt verteerbaar voedsel, maar bezit eene algemeene geneeskracht, die wij door eene ontelbare menigte van getuigschriften, van lieden uit alle standen, van adel en burgers, van hooggeplaatste civiel en militaire beambten, van geestelijken en van beroemde geneesheeren, hebben leeren kennen. Wij hebben daarvan eenige bekend gemaakt en zullen meer in eene kleine Brochure te zamen vatten, die eerstdaags voor alle belangstellenden verkrijgbaar zijn zal.

DU BARRY'S REVALENTA kost 2 Gulden, *f* 3.50, *f* 8, *f* 16, 1 — 2 — 5 — 8 ℔ Doozen, in de ondersdaande Dépôts.

Men wachte zich voor nagemaakte soorten, die onder verschillende benamingen in den handel gebragt en geheel waardeloos aanbevolen worden, hoewel de vervaardigers overtuigd zijn, dat hunne producten niets met de echte Revalenta gemeen hebben en meer dan een Zieke reeds het slagtoffer geworden is van het vertrouwen in hunne aanbeveling gesteld.

Te *Amsterdam* in het VERKOOPHUIS; te *Assen* bij H. P. A. VAN GORCUM; te *Delfzijl* bij A. W. C. KETZER; te *Groningen* bij C. RIKKERS en M. GAASBEEK; te *Hoogezand* bij F. M. DIKEMA; te *Meppel* bij J. M. BARTH; te *Nieuwolda* bij P. R. VAN CALCAR; te *Pekela* bij J. T. FELDBRUGGE; te *Veendam* bij S. SAVENYE; te *Winschoten* bij G. WASMAN, en in de bekende Depôts in de andere Steden.

Boekbinderij.

Er wordt gevraagd, om spoedig in DIENST te treden, een **BOEKBINDERSKNECHT**, die zijn Vak GRONDIG verstaat en vooral goed ervaren is in **het vergulden op snee en titel**, tegen GOED SALARIS. Adres onder letter H, aan het BUREAU dezer COURANT.

ER WORDT GEVRAAGD:

Een **BEDIENDE** in eene ***Kruidenier affaire.*** Adres bij B. HULSEKAMP.

ALOM KAN INGETEEKEND WORDEN

OP DE

NIEUWE GOEDKOOPE UITGAVE

VAN HET BELANGRIJKE WERK:

DE GESCHIEDENIS DER KERKHERVORMING, IN TAFEREELEN.

DOOR

B. TER HAAR,

Theol. Doct. en Predikant te *Amsterdam*.

EEN LEESBOEK TER BEVESTIGING DER PROTESTANTEN IN HUN CHRISTELIJK GELOOF; BEKROOND DOOR HET HAAGSCHE GENOOTSCHAP TOT VERDEDIGING DER CHRISTELIJKE GODSDIENST.

UIT TE GEVEN BIJ TEN BRINK EN DE VRIES, TE AMSTERDAM.

Deze nieuwe min kostbare Uitgave zal zich daardoor van de vroegere onderscheiden, dat de geëerde Schrijver het Boek nogmaals zal herzien, hier en daar verduidelijken en vereenvoudigen, wat niet algemeen verstaanbaar mogt geoordeeld kunnen worden, en voornamelijk door *weglating* van alle *aanteekeningen* die niet tot opheldering van den inhoud volstrekt gevorderd worden.

Het zal kompleet zijn in één Deel groot 8°. van circa 400 pag. compressen doch duidelijken druk **(dat in Maart zal worden afgeleverd).**

De Inteekening staat open tegen ***f* 1,80 tot den 31sten December 1853**, na welken termijn onmiddellijk met het drukken een aanvang wordt gemaakt, ten einde het Werk zoo spoedig een goede uitvoering zulks toelaat, aan de Inteekenaren af te leveren. **Buiten Inteekening** zal het slechts verkrijgbaar zijn tegen ***f* 2,50.**

Prospectussen zijn alom gratis te bekomen.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

BIJBLAD N°. 31.

Behoort bij de Groninger Courant van 15 November 1853, N°. 91.

VERSLAG

VAN DE

HANDELINGEN VAN DEN GEMEENTERAAD EN DER PROVINCIALE STATEN VAN GRONINGEN EN VAN DE STATEN GENERAAL.

Gemeenteraad van Groningen.

Zitting van Zaturdag den 12den November.

Aanwezig: de heeren SLOT, TRIP, DE SITTER, CREMERS, DOORNBOSCH, VAN HOUTEN, UPMEIJER, DOMMERING, VAN ITTERSUM, MULLER, DE LA FAILLE, OUDEMAN, SWAAGMAN, MEIJER, VAN IMHOFF, QUINTUS, ONNES, ROELFSEMA, GEERTSEMA en MESDAG.

De heer MESDAG legt de beloften af van zuivering en aan de grondwet en de wetten des rijks en wordt als lid van den raad geproclameerd door den voorzitter, die hem daarbij verwelkomt en geluk wenscht met zijne herstelling na eene langdurige ongesteldheid, gevende de spreker de overtuiging te kennen, dat de belangen der gemeente door de benoeming van den heer MESDAG zullen worden ..., wederkeerende bij den nieuwbenoemde reeds bij ... van de medewerking van hem en den Raad. ... neemt de voorzitter deze gelegenheid waar om zijnen opregten dank, ... den der vergadering, toe te brengen aan den ... uittreden lid den heer VAN CALCAR, die gedurende 25 jaren als lid van den Raad zoowel als in andere betrekkingen aan Groningens belangen ijverig en trouw ... beste pogingen heeft toegewijd en nog in verschillende betrekkingen voor haar belang werkzaam is.

De heer MESDAG bedankt den voorzitter voor zijne wenschen en drukt zijne hoop uit, dat hij de aanvaarde betrekking waardig zal vervullen tot bevordering van de belangen der gemeente en daarbij rekent op de ondersteuning van den Raad.

Aan de orde wordt gesteld:

1) *Benoeming van een lid van de raadscommissie voor het brandwezen* in plaats van den heer V. CALCAR. — Uitgesteld tot na de vaststelling van het nieuwe brandreglement.

2) *Benoeming van een lid van de plaats. schoolcommissie*, in plaats van denzelfden. — De heer GEERTSEMA verkrijgt ... de heer VAN IMHOFF 2 stemmen, zoodat de eerste is benoemd, die zich bereid verklaart de betrekking te aanvaarden.

3) *Beraadslaging over het rapport, betreffende de restitutie van de helft van het door den heer* P. V. ARNHEM *betaalde ... den sted. omslag.* — Overeenkomstig de conclusie besloten.

4) *Rekest van Jhr. mr.* W. ALBERDA VAN EKENSTEIN, *verzoekende restitutie van 4 van zijnen aanslag in den sted. omslag over 1853*, omdat hij slechts 4 maanden van dat jaar in deze gemeente met der woon is gevestigd geweest. — Daar het uit blijkt uit de bevolkingsregisters, wanneer rekestrant de gemeente verlaten heeft en is teruggekeerd, maar het blijkt dat hij in het laatst van April vertrokken en in December teruggekomen is, zoo wordt, op advies van den sted. ..., voorgesteld den aanslag van rekestrant voor 7/12 ... f 5,75 te verminderen.

De heer OUDEMAN geeft in bedenking de zaak nog aan te ... commissoriaal te maken, waartoe wordt besloten en tot leden dier commissie benoemd de heeren VAN IMHOFF, CREMERS, OUDEMAN, QUINTUS en TRIP.

5) *Rekening van de Ned. Herv. diaconie over 1852.* — De heer DE SITTER deelt mede, dat de bedenkingen die in de vorige zitting tegen de rekening dezer rekening waren gemaakt, door den archidiaken zijn opgehelderd, ... door ... wordt voorgesteld, die thans ... .

6) *Rekest van* B. J. KONING, *verzoekende de vertimmering van eenige woningen buiten de Oosterpoort tot een voorwerk en de oprigting van eene mestverzameling.* — Hieromtrent is een nieuw procesverbaal *de commodo et incommodo* door den weth. TRIP opgemaakt, waaruit blijkt, dat de buren ... vele bezwaren tegen de inwilliging van dit verzoek hebben.

De voorzitter stelt alsnu voor het rekest van de hand te wijzen, om de goede orde en de gezondheid.

De heer SWAAGMAN kan zich hiermede niet vereenigen; hij kan, na al het gehoorde niet anders inzien of KONING heeft met regt die oprigting; ook kan het voor de buren, die toch midden in den drek zitten, geen groot bezwaar zijn, dat bij de vele bestaande mestinrigtingen aldaar nog eene wordt opgerigt. Hij acht het onregtvaardig, dat men den eenen iets zal toestaan, wat men een ander weigert.

Hierover ontstaat nog eenige discussie tusschen de heeren SWAAGMAN, TRIP, GEERTSEMA en den voorzitter, waarna met 15 tegen 4 stemmen wordt besloten tot eene afwijzende beschikking op het rekest. (*Tegen* die afwijzing: de heeren *Roelfsema, Swaagman, Onnes* en *Mesdag*.)

7) *Rekest van* A. EBELING en W. WITTE, *verzoekende de oprigting van een smidshaard.* — De weth. TRIP heeft hierover een procesverbaal *de commodo et incommodo* opgemaakt en zegt in de gegevene omstandigheden geen bezwaren tegen die oprigting te hebben, daar er niet het minste gevaar voor brand schijnt aanwezig te zijn. — Daartoe wordt dan ook besloten.

8) *Conceptreglement op de stadsarmenscholen en stadsscholen.* — Dit stuk is bij de leden rondgeweest en wordt alsnu in behandeling door den voorzitter voorgesteld.

De heer TRIP vraagt of bij aanneming ook zullen zijn aangenomen de wijzigingen door de schoolcommissie in het reglement voorgesteld.

De heer CREMERS zou deze zaak liever niet dadelijk zien behandeld, daar het moeijelijk gaat onder het voorlezen der wijzigingen die met de vereischte opmerkzaamheid na te gaan.

De heer TRIP ziet geen bezwaar tegen eenig uitstel, maar moet toch op spoed aandringen, daar de scholen reeds afgetimmerd zijn en dus ook spoedig in werking kunnen komen.

De heer VAN IMHOFF wenscht te weten of door de schoolcommissie ook acht was geslagen op de aanmerking, die hij op het reglement had gemaakt. Hij is nl. tegen de bepaling dat de meesters hunne ondermeesters zelve zullen bezoldigen. Het is toch een gebrek aan de stadsscholen, dat er in den regel geene ondermeesters genoeg zijn in evenredigheid van het aantal leerlingen. Om dit gebrek te verhelpen zal het misschien beter zijn de keus en bezoldiging ook van de ondermeesters aan de regering over te leten. Hij had deze zaak aan de schoolcommissie in overweging willen geven, om daarover, zoo zij er mede instemde, een voorstel te doen.

De heer QUINTUS antwoordt, dat die aanmerking wel degelijk bij de schoolcommissie is overwogen en dat niets haar terughield die in het reglement op te nemen, dan juist het punt van bezoldiging. De schoolcommissie toch stemt het toe, dat gewoonlijk op de stadsscholen er zeer jeugdige ondermeesters zijn, die karig worden bezoldigd door den ook niet te ruim bezoldigden onderwijzer. Zoo echter de regering het kan goedvinden, dat de schoolcommissie over fondsen daartoe strekkende kan beschikken, dan zou deze er goed het denkbeeld van den heer V. IMHOFF, kunnen en willen ondersteunen.

De heer VAN ITTERSUM geeft in consideratie in geene verdere discussie te treden, als toch de geheele behandeling der zaak tot eene volgende zitting wordt uitgesteld.

Hierop wordt tot het uitstel besloten.

9) *Beraadslaging over het rapport omtrent de verandering van het Trappenboogje in eene platte brug geschikt voor rijtuigen.* — Overeenkomstig de conclusie besloten.

10) *Rekest van* A. OFFERS *om 8 heemsteden te Stadskanaal in erfpacht te mogen bekomen.* — De veencommissie heeft hiertegen geene bedenkingen. — Overeenkomstig het verzoek wordt besloten, onder goedkeuring van Ged. Staten.

11) *Mededeeling van den commissaris des konings van eene missive van Ged. Staten van Friesland, over de magtiging tot de wijziging van het reglement voor het beurtveer tusschen Groningen. Harlingen en Francker.* —Wordt besloten om te berigten, dat men ook dezerzijds genegen is om een onderzoek naar wijziging, die het uur van vertrek van Groningen betreft, te doen.

12) *Missive van het gemeentebestuur van Ezinge, betreffende de oprigting van een veer met Garnwerd.* — Wordt besloten daartoe magtiging aan te vragen van Ged. Staten.

13) *Rekest van den gewezen buitengewonen commies* G. UCHTMAN *om ook over 1854 zijne gewone jaarlijksche toelage van f 100 te mogen ontvangen.* — Aangenomen.

14) *Rekest van* J. T. KUNST e.a. *schippers van praam- en tasscheschuiten, om verlaging van het tarief voor het Damsterverlaat.* Zij merken op, dat zij dikwijls genoodzaakt zijn het Damsterdiep te passeren, als alleen binnenwateren bevarende en dat zij thans volgens het tarief van den 8sten Jan. 1853, 't welk van het beginsel uitgaat om de verlaatsgelden te verlagen, even veel en soms veel meer moeten betalen dan volgens het vroeger tarief, weshalve zij verzoeken ten hunnen aanzien eene herziening in het tarief te brengen.

Het request dadelijk in behandeling gebragt zijnde, zegt de voorzitter dat het tarief in overeenstemming is gebragt met de gemeentewet; hij kan niet inzien, dat er redenen bestaan om nu reeds in de zaak verandering te brengen.

De heer DOORNBOSCH gelooft ook niet dat het tarief eene verhooging heeft ondergaan voor adressanten; hij zou daarom wel eene commissie willen hebben benoemd tot onderzoek.

De heer CREMERS kan hiervan het nut niet inzien; er zal wel nimmer iets gemaakt kunnen worden, zonder dat er van de eene of andere zijde klagten oprijzen en als dan de raad op elke klagt telkens een nieuw onderzoek in het werk stelt, dan zal hij te veel met werkzaamheden worden overladen.

Na eenige verdere beraadslaging wordt op voorstel van den voorzitter besloten het verzoek te wijzen van de hand, op grond dat het tarief is vastgesteld naar zoodanige algemeene beginselen, dat daarin geene verandering is te brengen.

15) *Rekest van de commiesen en buitengewone commiesen en commiesen-poortiers, verzoekende continuatie in hunne betrekking.* — Toegestaan.

16) *Missive van de gemagtigden uit de aandeelhouders in de societeit de Harmonie.* Zij deelen hierin mede dat zij genegen zijn, den aan de gemeente behoorenden grond over te nemen onder de voorwaarden, vervat in het raadsbesluit van den 13den Aug. ll. — Voor notificatie aangenomen.

17) *Reglement op het aanteekenen en bezorgen van goederen voor de veren buiten Apoort.* — Op voorstel van den voorzitter wordt besloten dit reglement in werking te brengen op den 1sten Januarij 1854.

18) *Mededeeling van den voorzitter van den aankoop van een huis*, staande in de Broerstraat O.Z. van het plein voor het Academiegebouw, voor eene som van f 1025, te aanvaarden op den 1sten Febr. — De voorzitter stelt voor dien aankoop goed te keuren en daarop magtiging van Ged. Staten aan te vragen en de kooppenningen te vinden uit den post van onvoorziene uitgaven over 1854. — Aangenomen.

19) *Missive van den rentmeester van Stadskanaal en Ter Apel, magtiging verzoekende tot de openbare verhuring van 224 perceelen veen om te boekweiten.* — Goedgekeurd.

20) *Idem tot uitbesteding van de splittingen ten behoeve van den opleg van het Stadskanaal.* — Goedgekeurd.

21) *Missive van de administratie van den algemeenen onderstand geleidende de rekening en verantwoording van de ontvangsten en uitgaven over 1852.* — Rondgaan bij de leden.

Wordt besloten tot de behandeling van een paar zaken met gesloten deuren. Na voorlezing der korte notulen wordt de openbare zitting opgeheven.

Staten der provincie Groningen.

Zitting van Maandag 14 November.

Er zijn 36 leden tegenwoordig; afwezig: de heeren TONCKENS, BRONGERS, S. P. V. D. TUUK, ALLERSHOF, H. B. ONNES, VAN SLOOTEN, BOUMAN, BROUWER en GROENMAN.

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

Wordt gelezen eene voordragt van Ged. Staten, d.d. 10 Nov., nopens het verleenen van een rijkssubsidie voor den aanleg van een kunstweg van Appingedam over Farmsum naar de Oostwolderpolderzijl. — Ged. Staten hebben, ten gevolge van de hun gedane opdragt, de noodige conferentiën gehouden met de betrokkene gemeentebesturen; daar evenwel de hierop betrekkelijke stukken nog in handen zijn van den hoofdingenieur, zijn zij nog niet in staat geheel aan de opdragt te voldoen. Intusschen is hun uit eene missive van den minister van binnenl. zaken gebleken, dat de door de gemeentebesturen van het rijk aangevraagde subsidie voor den aanleg van genoemden weg ad f 30,000 zwarigheid heeft gevonden. Onder kennisgeving hiervan stellen Ged. Staten voor 1) om hen diligent te verklaren en de hun verstrekte opdragt uit te stellen tot de ek. zomervergadering en 2) naar aanleiding van gemelde missive aan den koning een adres op te zenden ter bekoming van een rijkssubsidie of wel, hen te magtigen dit uit naam der vergadering te doen. — Commissoriaal in handen van de heeren DE HAAN, ROEMELINGH, TICHELAAR, DE SITTER en BOUMAN.

Voorts is nog ingekomen eene mededeeling van Ged. Staten d.d. 14 Nov. ten geleide van de stukken betrekkelijk den aan te leggen kunstweg, bovengenoemd. — Ged. Staten hebben deze stukken ontvangen van den hoofdingenieur d.d. 12 Nov. en stellen voor die aan hen te renvoijeren, ten einde daaraan verder gevolg te geven. — In handen vandezelfde commissie.

Hierop wordt aan de orde gesteld:

1) Rapport nopens eenige voordragten en daartoe betrekkelijke reglementen van waterschappen in deze provincie (Zie zitting van Woensdag l.l. sub *b*). — Overeenkomstig de conclusie besloten.

Dien ten gevolge moet eene commissie benoemd worden om nadat 's Konings magtiging zal zijn verkregen, de ingekomene reglementen te onderzoeken en worden, nadat door de vergadering het verlangen was te kennen gegeven, dat die commissie door den voorzitter werd benoemd, door dezen tot leden er van aangewezen: de heeren VAN ROIJEN, DE HAAN, DE SITTER, VAN SWINDEREN, M. V. D. TUUK en VENEMA.

2) Rapport nopens eene voorgestelde regeling van het onderhoud en de verbetering der scheepvaartkanalen in dit gewest. (Zie zitting van Woensdag l.l. sub *a*).

De heer VAN ROIJEN kan zich niet vereenigen met de conclusie van het rapport, niet, omdat hij niet de noodzakelijkheid erkent van eene vaste regeling van dit onderwerp, maar omdat hij tegen die conclusie twee bezwaren heeft. Ten eersten is zij te algemeen gesteld; ze is niet in staat ieder individueel lid te brengen op een standpunt van waar hij de geheele zaak in al hare onderdeelen kan overzien. Spr. althans erkent het gaarne, dat hij op dit oogenblik niet in staat is den geheelen regtstoestand van alle kanalen te overzien, 't geen hij toch moet kunnen om over te gaan tot eene vaststelling van de algemeene beginselen. Ten tweede vindt spr. nog eene bijzondere zwarigheid daarin, dat de kanalen werkelijk door de wetgeving op de waterschappen aan de zorg der Staten zijn onderworpen en dat, zoo thans beginselen worden vastgesteld, deze welligt in strijd kunnen zijn met die, welke in de reeds half voltooide wetgeving op de waterschappen zijn aangenomen. Deze redenen hebben hem gedrongen een amendement voor te stellen, strekkende: dat de vergadering besluite om aan Ged. Staten de voordragt, betrekkelijk de regeling van het onderhoud en de verbetering der scheepvaartkanalen in dit gewest, terug te zenden, met te kennen geving, dat zij zich vereenigt met het uitgedrukt gevoelen van de noodzakelijkheid om een reglement in dezen daar te stellen en een ontwerp daartoe zoo spoedig mogelijk zal inwachten, doch dat zij het ongeraden acht om, door het aannemen en voorschrijven van beginselen aan hen in hunnen arbeid te bemoeijelijken en zich zelven nu voor alsdan in hun oordeel te belemmeren.

De heer DE HAAN verdedigt de conclusie van de commissie; de vorige spr. erkent de noodzakelijkheid van eene regeling van dit onderwerp en van het aannemen van vaste beginselen daarvoor, maar dan moest hij daarom ook, z. i. voor de conclusie zijn. Ged. Staten toch staan hier niet op een gelijk terrein als bij de vaststelling van het reglement op de wegen; daaromtrent bestond een vroeger reglement en zij konden dus in de beginselen niet gemakkelijk mistasten, maar dat ontbreekt hier. Zullen nu Ged. Staten dat werk aanvatten, dan moeten zij weten, welke beginselen door de Staten in dat reglement zullen worden gehuldigd. Maar er is meer, waarom hij nu reeds de beginselen wenscht te zien vastgesteld voor het te maken reglement. De reglementen op de waterschappen moeten in verband gebragt worden met dit reglement, 't welk als bevattende het meer algemeene, moet vooraf gaan aan de waterschapsreglementen, die de huishouding van ieder waterschap in het bijzonder regelen. Zal men dus in Julij met eenige vrucht werkzaam zijn, dan moet noodzakelijk thans worden bepaald, welke beginselen bij dit reglement zullen worden aangenomen.

De heer VAN ROIJEN is van oordeel, dat de gronden door den vorigen spr. bijgebragt, zijn amendement ondersteunen. Juist daarin dat de zaak in behandeling nog geheel ongeregeld is, bestaat het onmogelijke voor deze vergadering om nu reeds beginselen aan te nemen; eerst wanneer Ged. Staten, die geacht kunnen worden op de hoogte van het onderwerp te staan, de beginselen in het reglement ontwikkelen en met elkander in verband voorstellen, zijn de Staten in de gelegenheid om een goed oordeel te vellen. Ook de tweede grond, door vorigen spr. bijgebragt, verzwakt zijn amendement niet. De thans benoemde commissie voor het onderzoek der waterschaps-reglementen kan in Julij nog met geene mogelijkheid gereed zijn met hare werkzaamheid. Wanneer dus Ged. Staten in de Julijvergadering de goedheid wilden hebben het reglement betreffende de kanalen aan de overweging der Staten voor te leggen, dan kan dat behandeld worden vóór de vaststelling van de wetgeving op de waterschappen.

De heer DE SITTER ondersteunt het amendement, omdat hij in dezen tegen de vaststelling is van algemeene beginselen à priori, voordat die in het reglement zijn uitgewerkt en men ze alzoo ook in toepassing kan zien. De beginselen in het rapport gesteld zijn te algemeen en te onbepaald. Zoo wordt b.v. als beginsel voorgesteld, dat de regeling van het toezigt op de scheepvaartkanalen zich zal uitstrekken tot alle wateringen en bruggen, met uitzondering alleen van die van weinig belang; neemt men nu dat als beginsel aan, dan moet noodzakelijk ook een ander beginsel worden aangenomen, waarnaar het belang zal worden geregeld, anders zal het voorgestelde geen leiddraad kunnen zijn om daarop het reglement te bouwen.

De heer PICCARDT wijst er op, dat deze zaak reeds jaren lang heeft gehangen en dat dringend een reglement wordt verlangd. Dat de principes in de conclusie van het rapport niet al te bepaald zijn opgegeven, laat aan Ged. Staten ruimte over om daarvan gebruik te maken. Spr. is voor de conclusie.

De heer M. V. D. TUUK vindt zich als lid der commissie verpligt de conclusie te ondersteunen en betuigt zijne verwondering over de wijze van bestrijding er van. De voorgestelde beginselen moeten of goed-, of afgekeurd worden, maar wil men het maken van beginselen, zonder die af te keuren, bestrijden, dan zal nimmer een reglement kunnen worden tot stand gebragt.

De heer VAN ROIJEN zegt in de adstructie tot zijn amendement niet tot een onderzoek te zijn afgedaald van de waarde der voorgestelde beginselen, omdat hij dit niet wilde, omdat in 't algemeen het stellen van beginselen, die niet regt duidelijk kunnen worden beoordeeld, hem verkeerd toescheen; door ze niet aan te nemen, blijft de zaak in haar geheel.

De heer SCHILTHUIS is tegen het amendement van den heer VAN ROIJEN, in aanmerking nemende, hoe moeijelijk het is voor Ged. Staten om een reglement te ontwerpen vóór dat zij weten, welke beginselen de vergadering daarin zal wenschen te hebben opgenomen.

De heer DE SITTER verklaart, dat hij de moeite heeft genomen om de beginselen voor zijnen geest in toepassing te brengen, maar dat hij daarbij op zoo vele zwarigheden was gestuit, dat dit hem genoopt had om tegen de conclusie te zullen stemmen. Voorbeeldshalve slechts had hij gewezen op het tweede punt der conclusie. Voorts doet spr. uitkomen, dat dit reglement op de kanalen in zoo vele andere belangen, bij het reglement óp de wegen en de te regelen wetgeving op de waterschappen ingrijpt, dat hij er gevaar inziet, nu zoo maar de beginselen vast te stellen.

De heer M. v. d. Tuuk vat nogmaals het woord op ter verdediging van de conclusie en ter bestrijding van de argumenten daartegen ingebragt.

De heer Hooites kan zich ook met het rapport wel vereenigen als kunnende leiden tot iets goeds, in eene zaak van zoo groot gewigt als deze.

De heer de Haan zegt, dat men bij het niet stellen van beginselen, even goed besluiten kan de zaak nog vooreerst geheel te laten rusten. Als men iets wil tot stand brengen, moet men ook weten, hoe dit te doen en worden vooraf geene beginselen gesteld, dan kan geene zaak tot stand worden gebragt.

De heer Diephuis wenscht een misverstand weg te nemen, dat tusschen de verdedigers van de conclusie en die van het amendement schijnt ontstaan te zijn. Zoo toch de bedoeling der bestrijders juist ware opgevat, dat zij geene beginselen zouden willen vaststellen, dan zoude er geen twijfel meer zijn of de conclusie van het rapport zou moeten worden aangenomen. Maar deze is niet de bedoeling, zij willen wel beginselen vast stellen, maar zij willen die beginselen uitgewerkt hebben in een reglement. Zij deinzen niet terug voor eene beslissing, waar het op beginsels aankomt, maar voor de zwarigheden, die verbonden zijn aan het vaststellen van beginselen, zonder dat men de uitwerking daarvan kan nagaan. Ook zullen, volgens spr. oordeel, de beginselen in de conclusie voorgesteld de Ged. Staten niet veel verder brengen bij het ontwerpen van een reglement. Hij wijst b. v. op het tweede punt der conclusie, en vraagt wat men verstaan moet onder de *regeling* daar bedoeld; zulks is hem niet duidelijk en hij vindt hier dus volstrekt geen waarborg voor het geval, dat die regeling later verder mogt worden uitgestrekt in het ontwerp, dan nu de bedoeling der vergadering mogt zijn.

De heer J. W. Quintus beschouwt het vaststellen van beginselen als eene regeling der werkzaamheden van Ged. Staten, opdat deze weten hoe zij bij het ontwerpen van het reglement te handelen hebben; zij wenschen alleen in het algemeen de denkbeelden der vergadering te kennen. Mogt het later blijken, dat de nu vastgestelde beginselen niet voldeden, er zou geen zwarigheid bestaan, daarop terug te komen, tenzij men in het geheel geene regeling wil; zoo men echter eene regeling dezer zaak wil, dan is het noodig vooreerst de beginselen vast te stellen. Hij acht dat er noch voor de vergadering noch voor ieder lid in 't bijzonder bezwaar kan bestaan tegen deze regeling.

De commissie heeft bedacht of er eenig beginsel was voorgesteld dat eene verkeerde toepassing zou kunnen vinden, zij heeft zich geen zoodanig geval kunnen voorstellen en ook nu heeft geen der sprekers, hetgeen hij had gewenscht dat gebeurd ware, eenige verkeerde toepassing van eenig beginsel aangetoond.

De heer v. Roijen doet opmerken, dat hij de conclusie der commissie bestrijdt, juist omdat daarin beginselen worden voorgesteld, waaraan men zich steeds zal moeten houden. Hij is buitendien te zeer doordrongen van het hooge belang en de noodzakelijkheid eener regeling, dan dat hij tot eene afstemming zoude medewerken, zoo die zou leiden tot een uitstel *ad Calendas Graecas.*

De heer de Sitter protesteert tegen het gevoelen door den heer Quintus geuit, waarop tot gerustsstelling van dezen spreker de heer Schilthuis dat gevoelen nader toelicht.

De heer M. v. d. Tuuk zegt, dat zoo de bestrijders van de conclusie niet geheel beginselloos willen worden, zij nimmer een reglement zullen kunnen aannemen, daar dit steeds op beginsels moet berusten.

De heer v. Ittersum deelt mede, dat hij na het hooren der gronden voor en tegen, het voorzigtiger acht de behandeling der zaak aan Ged. Staten over te laten en stemmen zal voor het amendement.

De heer Schilthuis antwoordt hierop nog, dat juist Ged. Staten het voorzigtiger hebben geoordeeld eerst de beginselen door de vergadering te doen vast stellen en dat het dus voorzigtiger zal zijn de conclusie van het rapport aan te nemen.

Nadat de discussiën door den voorzitter gesloten zijn, wordt het amendement van den heer v. Roijen met 20 tegen 16 stemmen aangenomen. (Tegen: de heeren Piccardt, Kuiper, M. v. d. Tuuk, Veltman, Hooites, Reinders, J. W. Quintus, C. J. Onnes, Schilthuis, Dijkhuis, Smid, Mesdag, de Haan, Homan, Venema en Heeres.)

De voorzitter stelt nu voor, het rapport met de door het amendement gemaakte wijziging goed te keuren. De heeren Quintus en de Haan zijn van oordeel, dat door het amendement de conclusie van het rapport vervallen is. Met deze zienswijze vereenigt zich de meerderheid der vergadering bij stemming.

Hierop worden de volgende rapporten uitgebragt:

a) bij monde van den heer van Swinderen, nopens den verkoop van het terrein en lokaal vroeger bestemd geweest tot een krankzinnigengesticht voor de stad Groningen. — Gecommitteerden, na naauwkeurig te hebben nagegaan, wat ten opzigte van deze zaak sedert het besluit der Staten van den 3den Augustus des vorigen jaars is voorgevallen, vereenigen zich met de voordragt van Ged. Staten en adviseren: 1) om hen te magtigen, onder goedkeuring des Konings, dien onderhandschen verkoop te sluiten, onder bepaling dat de societeit de Harmonie de nog loopende huur zal moeten vergoeden aan de akademie Minerva voor den tuin; 2) om na volle regeling dezer zaak, de stad te herstellen in het bezit van het terrein vroeger afgestaan aan de provincie voor het bouwen van een krankzinnigengesticht en 3) om Ged. Staten te magtigen zich ter zake de vrijstelling van registratie-regten wegens die herstelling tot de hooge regering te wenden. — Behandeling op morgen.

b) bij monde van den heer Lohman, nopens het adres van den raad der gemeente Finsterwolde, tot opheffing van het reglement op de betaling van schoolgelden in de landelijke gemeenten in deze provincie. — De commissie acht het overbodig de juistheid te onderzoeken van het oordeel of de opvatting van den gemeenteraad nopens de onwettigheid van het reglement, omdat zij met Ged. Staten van oordeel is, dat de wettigheid beoordeeld moet worden naar de bepalingen der grondwet en de wetten die in verband daarmede van kracht zijn en het bedoelde reglement van kracht is op grond van het 3de der add. artikelen van de grondwet. De meerderheid der commissie hield het voor buiten twijfel, dat het reglement verbindend was op het oogenblik der afkondiging van de veranderingen in de grondwet. De wet van 1806 ligt ook nu nog aan dit reglement ten grondslag, waarvan art. 20 aan de Staten de bevoegdheid geeft om alles wat het onderwijs betreft, bij huishoudelijke reglementen te verordenen en te ontwerpen. Overeenkomstig deze bepalingen heeft deze regeling plaats gehad bij het huishoudelijk schoolreglement van den 23sten Februarij 1807, nader geregeld bij het reglement van den 17den Junij 1838, dat, als eene aanvulling van het huishoudelijk schoolreglement moet worden beschouwd. De bevoegdheid der Staten tot deze regeling blijkt ook nog nader uit art. 21 der wet van 1806 en een des betreffend kon. besluit van 1830, in art. 5 waarvan o. a. is bepaald, dat de onderwijzers schoolgeld zullen ontvangen van de ouders of voogden der kinderen. Uit een en ander blijkt genoegzaam, dat de Staten bevoegd waren tot het maken van zoodanige bepalingen, als in het reglement zijn vervat. Omtrent een ander bezwaar van den gemeenteraad, dat het reglement niet wettig zoude zijn omdat het niet verbindend is voor de geheele provincie, doet de commissie opmerken, dat het wel is waar niet geldig is voor de stad Groningen, maar zij niet inziet, waarom de algemeene verbindbaarheid geene uitzondering mag toelaten; zij ziet daarin volstrekt geen reden om het reglement voor onwettig te verklaren; zij toont, met een voorbeeld uit het grondreglement op de waterschappen aan, dat eene uitzondering de geldigheid van den regel niet opheft. Op dezen grond dus kan ook de wettigheid van het reglement niet betwijfeld worden. — Wat het tweede punt van het verzoek aangaat, ontkent de commissie niet, dat de toepassing van het reglement bezwaren heeft en dat daarom eene wijziging van het reglement wenschelijk is, maar zij acht eene herziening thans ontijdig, met het oog op de toekomst, nu eene wet op het onderwijs binnen kort aan de Staten Generaal zal worden aangeboden. De commissie adviseert derhalve om zich te vereenigen met de voordragt van Ged. Staten en te besluiten aan den gemeenteraad te kennen te geven, dat, — vermits de onwettigheid van het reglement niet is gebleken en dat, hoezeer eene wijziging nuttig moge zijn, het nogtans onraadzaam wordt geacht eene nieuwe provinciale verordening op dit punt vast te stellen en het bestaande op te heffen, — aan het verzoek geen gunstig gevolg kan worden verleend. — Ter griffie gedeponeerd; behandeling morgen.

Hierop deelt de heer v. Roijen eene mededeeling mede van de commissie uit de Staten tot onderzoek van het plan eener indijking der Lauwerzee aan de vergadering der Staten van Groningen en Friesland. De leden der bedoelde commissie hebben zich, ingevolge de opdragt, tot elkander in betrekking gesteld en dien ten gevolge te Buitenpost den 15den September eene eerste bijeenkomst gehad. Nadat tot voorzitter was verkozen de heer C. J. v. d. Veen en tot rapporteur mr. A. J. v. Roijen is er een begin gemaakt met de uitvoering der opdragt. De gecommitteerden, vereerd door den hun opgedragen last en door het vertrouwen in hen gesteld, hebben met de meeste belangstelling eene zaak overwogen, waarmede het belang van het geheele land en van twee zoo aanzienlijke provinciën ten naauwste te zamen hangt. Zij hebben met de meeste naauwgezetheid het rapport der staatscommissie onderzocht en daarbij de behoefte gevoeld den raad in te roepen van den adviseur-generaal. Dit alles ging gepaard met veel tijdverlies en gedurige briefwisseling, hetgeen veroorzaakt heeft, dat het rapport nog niet kan worden uitgebragt, 't geen onmogelijk is geweest, omdat de noodige bouwstoffen daartoe nog gedeeltelijk ontbreken. Daar intusschen de magtiging aan de commissie door den Koning verstrekt, om na de zomervergadering werkzaam te blijven, zich niet verder uitstrekt dan tot de najaarsvergadering, heeft men gemeend de redenen kenbaar te moeten maken, waarom men aan die magtiging niet heeft kunnen voldoen. Dat oponthoud is echter niet van dien aard, dat de commissie een langer uitstel zou wenschen tot de a.s zomervergadering. Integendeel zij oordeelt, binnen eenige weken hare werkzaamheden voleindigd te hebben en met haar rapport gereed te kunnen zijn en vermeent, dat het te verwachten rapport in eene buitengewone vergadering zal kunnen worden onderzocht, weshalve zij aan de Staten voorstelt om te besluiten: 1) dat de gecommitteerden tot de gemengde commissie diligent worden verklaard; 2) dat ten hunnen behoeve van Z. M. den Koning gelijke diligent verklaring worde verzocht met magtiging om haren last te mogen voleindigen; en 3) de commissarissen des Konings in de provinciën Friesland en Groningen te magtigen om, nadat het verslag der gemengde commissie zal zijn ingekomen, bij Z. M. den Koning, volgens art. 66 prov. wet, magtiging te verzoeken tot bijeenroeping van eene buitengewone vergadering der Staten van Friesland en Groningen. — Besloten ter griffie te deponeren om morgen de behandeling daarvan aan de orde te stellen.

Daar er geene zaken meer te behandelen zijn, wordt de vergadering op reces gescheiden tot morgen voormiddag te 11 uur.

Tweede Kamer der Staten Generaal.

Zitting van Donderdag den 10den November.

In de zitting van heden is de heer *Heemskerk*, benoemd in het hoofdkiesdistrikt Haarlem, wiens geloofsbrieven in orde bevonden waren, als lid der vergadering toegelaten, nadat door hem de vereischte eeden waren afgelegd in handen des voorzitters, die van wege den Koning gemagtigd was deze af te nemen.

Onder de in deze zitting ingekomen stukken behooren:

eene missive van den minister van koloniën ten geleide van eene publicatie van den gouverneur-generaal van Nederlandsch Indië tot verlenging van het verbod van invoer van buskruid en schietgeweer in havens op Sumatra; en

eene missive van den minister van buitenlandsche zaken ten geleide van eene overeenkomst met het groot-hertogdom Hessen tot uitlevering van boosdoeners.

Die stukken zijn gesteld in handen van twee commissiën, die nader daaromtrent verslag zullen uitbrengen.

De wets-ontwerpen:

a. tot vaststelling van de begrooting der uitgaven voor de algemeene landsdrukkerij over 1854;

b. verklarende het algemeen nut van den aanleg van eenen kunstweg van Swichum (provincie Friesland) naar den weg van Warrega naar Goutum en Leeuwarden;

c. tot vereffening van het tekort over het dienstjaar 1848, zijn achtereenvolgens met (56) algemeene stemmen aangenomen; het eerste en laatste zonder beraadslaging, en het tweede nadat door den minister eene verandering was gebragt in de beweegredenen.

De commissiën van rapporteurs voor de wets-ontwerpen:

1) houdende bepalingen betrekkelijk het bouwen en planten binnen den omtrek van vestingwerken van den Staat;

2) tot bekrachtiging eener met de Nederlandsche Handelmaatschappij gesloten overeenkomst;

3) tot vaststelling der hoofdstukken I, II, IX A en IX B der staatsbegrooting voor 1854;

4) tot aanwijzing der middelen tot dekking der uitg[aven] begrepen in de staatsbegrooting voor het volgende jaar, 18[54], hebben hare eindverslagen ter tafel gebragt.

De Kamer heeft bepaald:

1) dat de beraadslagingen over het eerste wets-voor[stel] zullen gehouden worden op aanstaanden Maandag den 14[den] dezer, na afloop van die over de voordragt van wet tot [her]stel van het muntwezen in West-Indië, waaromtrent in [de] vorige zitting het eindverslag is uitgebragt;

2) dat de behandeling van het tweede wets-ontwerp [zal] plaats hebben op den dag volgende op dien waarop de beraad[s]lagingen over het eerste zullen zijn afgeloopen; en

3) dat de dag der beraadslaging over de overige wets-ontwerpen nader zal worden vastgesteld.

Uit de memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot h[et] verleenen van eene nieuwe bijdrage voor de kosten van droog[]making van het Haarlemmermeer is gebleken, dat het [ge]heele werk in den loop van 1855 geheel zal zijn afgeloop[en] en de polder door de commissie van beheer en toezigt o[ver] de droogmaking aan het nieuwe polderbestuur kan word[en] overgegeven. De verkaveling is zoo ver gevorderd, dat [de] hoofdvaart en de kruisvaart benevens al de dwars- en leng[te]togten met de meeste wegen gereed zijn. Ook zijn al de [kavel]ten in de buitenste gedeelten aanbesteed en zal de verkaveli[ng] van het binnenste vierkant, uitmakende eene oppervlakte [van] 9000 bunder, met het voorjaar van 1854 kunnen aanvang[en] en ook een begin gemaakt worden met den verkoop daarv[an].

Van de overige 7650 bunder, die buitenste gedeelten [uit]slaande, zijn verkocht 2572 b. 44 r. voor eene som [van] *f* 1,671,200, dat is bijna *f* 650 gemiddeld per bunder, en wel:

16 Aug. 1853 — 784 b. 20 r. voor *f* 575,250 of *f* 733 p[er b.]
23 Aug. 1853 — 1273 b. 29 r. voor *f* 742,450 of *f* 583 p[er b.]
28 Oct. 1853 — 514 b. 95 r. voor *f* 353,500 of *f* 686 p[er b.]

zullende de overige 5078 bunder verder worden geveild en [in] het voorjaar van 1854 kunnen verkocht zijn.

Naar alle waarschijnlijkheid zullen de kosten van het we[rk] zelf bedragen omstreeks *f* 8,630,000, terwijl de renten [van] de genegotiëerde acht millioen tot het einde van 1853, [of] wanneer de aflossing daarvan is voorgesteld, zullen beloop[en] omstreeks *f* 4.300.000, zoodat dus het geheel eene uitgave [zal] hebben veroorzaakt van *f* 12.930.000.

Wanneer men nu rekenen mag dat de nog te verkoop[en] 9000 bunder in verhouding der thans reeds verkochte zul[len] opbrengen, dan zou dat geven eene som van ruim *f* 19.818.0[00] en de kosten van het werk zelf daaruit ruim kunnen wor[]den gevonden, terwijl de staat daarbij had geofferd *f* 2.112.000 eene som die wel niemand zal durven beweren nutteloos be[]steed te zijn.

Bij het ontwerp van wet wegens de regeling van het mu[nt]wezen in Nederlandsch Indië, wordt voorgesteld, dat 's rij[ks] muntspeciën aldaar zullen zijn zilveren standpenningen, zil[]veren en koperen pasmunt en gouden negotie-penningen. De standpenningen zullen zijn de Nederlandsche guldens, we[lke] ook de éénheid zal zijn voor het muntwezen in Indie; [de] rijksdaalders en de halve guldens, zoodanig als die zijn ver[or]dend bij de wet van November 1847. De zilveren pasmu[nt] zal zijn stukken van ¼ gulden, $\frac{1}{10}$ gulden en $\frac{1}{20}$ gulden.

Deze pasmunt zal, naar het bij de voordragt gestelde geh[al]te, voor rekening van het rijk, door het departement [van] koloniën worden geslagen. De koperen pasmunt zal zijn d[ub]bele, enkele en halve duiten, van 120 in den gulden. De gouden negotie-penningen zullen zijn de Nederlandsche, zoo[]danig als die bij de wet van 1847 zijn verordend. De rec[e]pissen, uitgegeven krachtens de publicatie van den gouvern[eur]generaal van Febr. 1846, zullen, zoo spoedig de beschikbare of later beschikbaar komende middelen dit toelaten, volg[ens] deze voordragt worden ingewisseld tegen *zilveren* specie, g[ul]*den voor gulden.*

Het totaal der uitgegeven recepissen bedroeg in Junij *f* 24.299,985. Het bedrag der koperen duiten, zoo in omloop als in de depôts, wordt geraamd op 39 millioenen; daarvan zijn gedeponeerd *f* 17,237,031; zoodat er over zal zijn *f* 21,762 969; waarvan vermoedelijk in omloop zal blijven tien millioenen; weshalve van het koperen geld zal dienen te worden verwisseld een bedrag van *f* 11,762 969; hetwelk met het bedrag der recepissen uitmaakt *f* 36,062,954, waarin ter verwisseling moet worden voorzien.

Bij de aanwijzing der middelen, om de inwisseling van dit bedrag van ruim 36 millioenen te kunnen tot stand brengen, wordt gerekend op: 1) de waarde van het reeds gedeponeerde zilvergeld tot dit doel, en de waarde van het gedeponeerde en in te wisselen koper, te zamen van *f* 16,563,969; verder op een excedent van de Oost-Indische middelen over het dienstjaar 1851 van *f* 3,179,447; op een excedent van de genoemde middelen over 1852, van *f* 5,230,119, en eindelijk op een excedent van de middelen, na aftrek van de 4½ millioen, waarop bij de staatsbegrooting is gerekend, van niet minder dan *acht millioen* guldens over het dienstjaar van 1853. Het bedrag van deze gezamenlijke middelen zal bijna 33 millioenen beloopen, en de regering meent te mogen vertrouwen, dat de ontbrekende drie millioenen ligtelijk uit de koloniale middelen van een of meer jaren zullen kunnen worden gevonden.

— De commissie van rapporteurs der Tweede Kamer, wegens het ontwerp voor de aflossing van schuld, bestaande uit de heeren *v. Bosse*, *v. Hoëvell*, *Hugenholtz*, *Hoffman* en *v. Rappard*, heeft eene conferentie gehad met den minister van financiën, ten aanzien van eene door een' der rapporteurs voorgestelde wijziging van het ontwerp, met welke wijziging de minister zich echter niet heeft kunnen vereenigen. De Regering heeft niettemin van hare zijde eene wijziging in het ontwerp gebragt, en de som, bestemd ter amortisatie en aflossing van schuld, oorspronkelijk gesteld op *f* 13,508,664, gebragt op *f* 15,608,664, en de middelen om daarin te voorzien verhoogd met de beschikbare middelen van de dienst van 1851, ten beloope van *f* 100,000, en met die uit de dienst van 1852, van twee millioenen. De commissie heeft begrepen, dat de alzoo gewijzigde voordragt een tweede onderzoek in de afdeelingen vereischte.

Te Groningen, bij de Erven C. M. van BOLHUIS HOITSEMA.